

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EKONOMIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**SPOTŘEBA BIOPOTRAVIN VE FRANCII
V KOMPARACI S VYBRANÝMI EVROPSKÝMI
STÁTY**

Lucie MEDALOVÁ

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Medalová Lucie

Provoz a ekonomika

Název práce

Spotřeba biopotravin ve Francii v komparaci s vybranými evropskými státy

Anglický název

Consumption of biofoods in France compared with selected European countries

---

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je zmapovat současnou situaci na francouzském trhu s biopotravinami. Provést komparaci s vybranými evropskými státy dle zvolených ukazatelů a nastínit možná řešení na zlepšení situace na trhu s biopotravinami ve Francii.

Metodika

V teoretické části bude použita popisná metoda vysvětlující základní pojmy, jako je biopotravina, spotřeba biopotravin a spotřebitelské chování.

V praktické části bude provedena:

- analýza spotřeby biopotravin ve Francii a následná komparace s vybranými evropskými státy dle zvolených ukazatelů;
- produktová analýza vybraných kategorií biopotravin ve Francii.

Metody: sběr dat, třídění, analýza, komparace, dedukce, syntéza.

Harmonogram zpracování

- do 15. 4. 2013: vymezení cíle práce a návrh řešení – zpracované ZADÁNÍ v badisu
- do 30. 9. 2013: shromáždění dat pro rešeršní část práce + zpracování kapitoly 3 do finální podoby, tzn. zkonzultovanou verzi (včetně zapracovaných připomínek) s vedoucím práce
- říjen 2013: sběr dat pro praktickou část (+ konzultace s vedoucím práce)
- listopad 2013 – leden 2014: zpracování kapitoly 4 a 5 – vlastní práce – do finální verze (včetně konzultací s vedoucím práce)
- do 15. 3. 2014: syntéza výsledků – Závěr práce (kapitola 6) + finalizace kapitoly 2 (Cíl a metodika práce)
- 15. 3. – 31. 3. 2014: technická úprava, tisk, vazba, odevzdání

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

spotřeba, spotřebitelské chování, biopotravina, sortiment biopotravin, trh s biopotravinami, biologické zemědělství

Doporučené zdroje informací

WILLER, H., KILCHER, L. The World of Organic Agriculture - Statistics and Emerging Trends 2011. IFOAM, Bonn and FiBL, Frick
ISBN 978-3-940946-67-6 (IFOAM) and 978-3-03736-180-1 (FiBL)

Agreste, statistika francouzského ministerstva zemědělství
<http://agreste.agriculture.gouv.fr/>

Institut national de la recherche agronomique – INRA
<http://www.inra.fr>

International Federation for Organic Agriculture Movements
<http://www.ifoam.org>

Národní institut pro statistiku a ekonomické studie – INSEE
<http://www.insee.fr/fr/>

Agence Bio
<http://www.agencebio.org/>

Ministère de l'agriculture, de l'alimentation, de la pêche, de la ruralité et de l'aménagement du territoire - Agreste
<http://www.agriculture.gouv.fr/>

Themavision - Spotřeba potravin ve Francii
<http://www.themavision.fr/>

Vedoucí práce

Brožová Ivana, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

listopad 2014

Elektronicky schváleno dne 11.3.2014

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11.3.2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "**Spotřeba biopotravin ve Francii v komparaci s vybranými evropskými státy**" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze, dne 27. 11. 2014

_____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí práce Ing. Ivaně Brožové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a odborný dohled při zpracování diplomové práce.

Spotřeba biopotravin ve Francii v komparaci s vybranými evropskými státy

---

Consumption of biofoods in France compared with selected European countries

Souhrn

Diplomová práce se zabývá spotřebou biopotravin ve Francii v komparaci s vybranými evropskými státy tvořící převážnou část celkového obratu na trhu s biopotravinami (Německo, Itálie a Velká Británie). Jako doplňující je do komparace zahrnuta Česká republika a Rakousko.

Úvod teoretické části je zaměřen na popis a definici pojmů ekologické zemědělství, bioprodukt, biopotravina, vymezení kvality produktů konvenčního a ekologického zemědělství a metody zjišťování kvality bioprodukce, dále pak výroba, systém kontroly, certifikace a značení biopotravin. Na závěr literární rešerše je popsáno chování spotřebitelů z pohledu ekonomické teorie.

Cílem vlastní práce je pomocí zjištěných údajů zhodnotit a porovnat celkovou rozvinutost ekologického zemědělství a vývoj trhu s biopotravinami ve Francii, Německu, Itálii, Velké Británii, Rakousku a České republice. Na základě komplexního posouzení stavu rozvinutosti ekologického zemědělství v kontextu se spotřebou biopotravin je provedena komparace základních ukazatelů v rámci spotřeby biopotravin. Na závěr diplomové práce je uvedena SWOT analýza spotřeby biopotravin ve Francii a v České republice a práce je zakončena dedukcí.

Summary

This thesis is focused on consumption of bio-foods in France compared with selected European countries forming the majority of the total turnover of organic food market (Germany, Italy and Great Britain). Czech Republic and Austria are included as additional countries to the comparison.

The introduction of the theoretical part describes the definition of organic farming, organic product, biofood, quality products from organic agriculture and conventional agriculture and methods for determining the quality of organic products, the production, control system, certification and labeling of organic food. The end of the theoretical part describes consumer behavior from the perspective of economic theory.

The aim of the thesis is to evaluate and compare the total underdevelopment of organic farming and the development of the organic food market in France, Germany, Italy, Great Britain, Austria and the Czech Republic using the collected data. A comparative analysis is presented based on a complex assessment of the state of development of organic agriculture in the context of organic food consumption. At the conclusion of the thesis is presented SWOT analysis of consumption of organic food in France and in the Czech Republic and the result of the thesis is presented as well.

Klíčová slova: Spotřeba, spotřebitelské chování, biopotravina, sortiment biopotravin, trh s biopotravinami, biologické zemědělství, SWOT analýza

Keywords: Consumption, consumer behavior, bio-food, assortment of bio-foods, organic food market, organic farming, SWOT analysis

Obsah

1. ÚVOD	10
2. CÍL PRÁCE A METODIKA	13
3. BIOPOTRAVINY A JEJICH ÚLOHA VE SPOTŘEBĚ POTRAVIN.....	16
3.1. Definice pojmu ekologické zemědělství, bioprodukt a biopotravina.....	16
3.1.1. Ekologické zemědělství	16
3.1.2. Bioprodukt	17
3.1.3. Biopotravina.....	18
3.2. Kvalita a metody zjišťování kvality bioprodukce	18
3.2.1. Kvalita bioprodukce.....	18
3.2.2. Metody zjišťování kvality bioprodukce.....	23
3.3. Výroba biopotravin	24
3.4. Systém kontroly, certifikace a označování biopotravin	26
3.4.1. Systém kontroly a certifikace biopotravin	26
3.4.2. Označování biopotravin	29
3.5. Chování spotřebitele z pohledu ekonomické teorie	31
3.5.1. Determinanty ve spotřebě potravin – biopotravin v Evropě.....	31
4. CHARAKTERISTIKA TRHŮ S BIOPOTRAVINAMI VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH	36
4.1. Základní údaje a ekonomické ukazatele jednotlivých zemí.....	37
4.1.1. FRANCIE	37
4.1.2. NĚMECKO.....	38
4.1.3. ITÁLIE.....	38
4.1.4. VELKÁ BRITÁNIE	39
4.1.5. RAKOUSKO	39

4.1.6.	ČESKÁ REPUBLIKA.....	40
4.2.	Financování SZP a dotace na ekologické zemědělství	40
4.3.	Vývoj trhu s biopotravinami ve vybraných evropských zemích.....	42
4.3.1.	FRANCIE	42
4.3.2.	NĚMECKO.....	49
4.3.3.	ITÁLIE.....	51
4.3.4.	VELKÁ BRITÁNIE	52
4.3.5.	RAKOUSKO	54
4.3.6.	ČESKÁ REPUBLIKA.....	55
5.	KOMPARACE VÝVOJE SPOTŘEBY BIOPOTRAVIN VE FRANCII S VYBRANÝMI EVROPSKÝMI STÁTY	63
5.1.	Obrat na trhu s biopotravinami	63
5.2.	Podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin.....	65
5.3.	Průměrná roční spotřeba biopotravin na osobu.....	65
5.4.	Celková rozloha ekologicky obhospodařované zemědělské půdy.....	66
5.5.	Podíl ploch v ekologickém zemědělství.....	67
5.6.	Počet ekologických farem.....	68
6.	SWOT ANALÝZA SPOTŘEBY BIOPOTRAVIN VE FRANCII A ČESKÉ REPUBLICI.....	69
7.	ZÁVĚR	73
8.	SEZNAM LITERATURY	76
9.	PŘÍLOHY	80
	SEZNAM TABULEK	82
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	82
	SEZNAM GRAFŮ	82

1. ÚVOD

Biopotraviny, jejich produkce i spotřeba, zaznamenaly v posledních letech obrovský vzestup a bez nadsázky lze mluvit o zrodu skutečného fenoménu. Evropané jsou ochotni utratit za biopotraviny stále více peněz a v posledních deseti letech tedy nabývá tento trh na větším objemu. Tento trend kopíruje i Česká republika. Podle tiskové zprávy Ústavu zemědělské ekonomiky a informací spotřeba biopotravin v České republice od roku 2005 v podstatě neustále roste.

Význam a prospěšnost tohoto jevu jsou přitom zřejmé nejen z hlediska ekologičnosti a zachování přírodních zdrojů, ale i zájmu o zdravý životní styl, tedy i zdravější jídelníček a v neposlední řadě také s ohledem na jejich ekonomické dopady.

Na druhou stranu však, i přes důležitost a význam produkce a spotřeby biopotravin, na toto téma prakticky neexistují knižní publikace s aktuálními daty a k dispozici jsou často pouze dílčí informace. Právě potřebou zpřehlednění dat z dané oblasti, vytvoření jejich souvztažnosti, komparace a teoretické ukotvení jednotlivých pojmů bude motivováno zacílení této diplomové práce.

Jejím těžištěm bude spotřeba biopotravin ve Francii ve srovnání s několika evropskými zeměmi. Volba klíčové země pro komparaci byla logickým důsledkem „image“ Francie, coby kolébky gurmétů, vyhlášené gastronomie a farmářských trhů. Pro srovnání budou vybrány další evropské státy, které zastávají na evropském trhu biopotravin nejvýznamnější role. Určitou výjimku ze vzorku bude představovat Česká republika, která má v této komparaci zcela zvláštní postavení. Z hlediska objemu trhu s biopotravinami sice nepatří mezi klíčové „hráče“, nicméně ji lze (vedle pochopitelně výjimečného významu, který má pro českého čtenáře) vnímat jako jakéhosi reprezentanta zemí, které do EU přistoupily v relativně nedávné době, a trend biopotravin v nich nemá tak hluboké kořeny jako například v již zmíněné Francii.

Společná zemědělská politika (SZP) je společnou politikou pro všechny členské země EU, řídí ji vrcholné orgány EU a z jejího rozpočtu je také financována. Na začátku fungování SZP bylo stanoveno několik hlavních cílů. Mezi ty nejdůležitější patřilo zvýšení zemědělské produkce, čímž měly být pro evropské spotřebitele zajištěny stabilní dodávky potravin za přijatelné ceny. Vzhledem k tomu, že se během padesátiletého fungování SZP

podarilo splnit všechny vytyčené cíle a došlo tak k nasycenosti trhů např. v sektoru mléka a obilovin, evropští ministři zemědělství byli nuceni SZP reformovat. Odpůrci SZP nesouhlasí zejména s tím, že tato politika jako jediná nefunguje v souladu s běžnými tržními principy a v neposlední řadě nespravedlivě a nerovnoměrně rozděluje dotace mezi členskými státy EU.

Postavení zemědělství – agrárního sektoru závisí nejen na globálních dlouhodobých vývojových tendencích, ale také na vývoji národní ekonomiky každé země. Je potřeba si uvědomit rozdílné postavení zemědělství v zemích s málo rozvinutým politickým systémem a nevykonnou ekonomikou a ve vyspělých zemích, mezi které Francie, Německo, Itálie, Velká Británie, Rakousko či Česká republika patří. V těchto zemích má zemědělství stále menší význam, což se projevuje klesajícím podílem zemědělství na tvorbě HDP a zaměstnanosti.

I přes tento klesající trend je agrární sektor zásadním prvkem evropského hospodářství a představuje tak jednu z nejdůležitějších ekonomicko – společenských aktivit společnosti.

Bývalý český prezident Václav Klaus řekl: “Zemědělství je odvětvím národní ekonomiky jako každé jiné, nemá žádná natolik výrazná specifika, aby to podmiňovalo potřebu specifické agrární politiky“. S tímto tvrzením by jistě nesouhlasil duchovní otec multifunkčního zemědělství Franz Fischler (bývalý rakouský ministr zemědělství a komisař pro zemědělství a rozvoj venkova), který má velké zásluhy na dnešní podobě SZP.

Zemědělství – agrární sektor je velmi specifické odvětví, proto je nutné ho finančně podporovat a regulovat. Je nutné brát ohled na to, že v tomto sektoru neplatí principy tržní rovnováhy (nízká cenová pružnost – spotřebitel má spotřební kapacitu a ani změna ceny nevyvolá změnu poptávky, navíc z důvodu biologického charakteru výroby není možné pružně reagovat na poptávku).

V důsledku výše uvedených faktorů hraje tedy veřejný sektor významnou roli v zajištění stability zemědělství a využívá k tomu celou škálu tržních nástrojů.

V dnešní době vrcholní představitelé EU stojí před dalšími úkoly v rámci SZP. Ten nejdůležitější se týká nás všech – jde totiž o ochranu životního prostředí. Je nutné uchovat biologickou biodiverzitu, zabývat se změnou klimatu a usilovat o udržitelné hospodaření s přírodními zdroji.

Současné konvenční zemědělství představuje obrovskou zátěž pro životní prostředí, zejména používáním umělých hnojiv, chemických pesticidů na ochranu rostlin a hubení plevelů. Tím dochází ke kontaminaci životního prostředí, povrchových a podzemních vod, ohrožení půdy erozí, což má negativní vliv na půdní organismy, floru a faunu.

Ekologický způsob hospodaření tak nabízí vhodnou alternativu, jak zmírnit negativní dopady na ekologickou rovnováhu vyvolanou konvenčním zemědělstvím. Ekologické zemědělství je rovněž charakteristické zodpovědným přístupem k životnímu prostředí s důrazem na trvalou udržitelnost.

Spotřeba bioproduktů a biopotravin v posledních letech dynamicky roste a lze říci, že biopotraviny jsou jedním z nejrychleji se rozvíjejících segmentů potravinářského trhu. Spotřebitelé tím dávají jasně najevo, že chtějí přispět k ochraně životního prostředí a zároveň chránit i své zdraví.

Francie je největším a nejvýznamnějším evropským zemědělským producentem. Je proslulá svou gastronomií. Francouzi dávají přednost kvalitním, regionálním potravinám a jsou ochotni za ně i více utrácet. Z tohoto důvodu bude zajímavé zmapovat celkovou situaci na trhu s biopotravinami právě ve Francii.

Západní Evropa vykazuje největší spotřebu biopotravin, sedmdesát procent je spotřebováno ve čtyřech západních zemích - a to v Německu, Francii, Itálii a Velké Británii, proto bude komparace provedena s těmito třemi státy. Dále se bude srovnání týkat České republiky a Rakouska. Rakousko bylo do komparativní analýzy vybráno kvůli podobnému počtu obyvatel a tedy i velikosti trhu jako Česká republika. Při skladbě vzorku bude tudíž přihlíženo k největší variabilitě a tudíž i reprezentativnosti.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

Hlavním cílem diplomové práce „Spotřeba biopotravin ve Francii v komparaci s vybranými evropskými státy“ je zmapovat a porovnat celkovou situaci na trhu s biopotravinami v evropských zemích, které tvoří převážnou část celkového obratu na trhu s biopotravinami. Jako doplňující budou do komparace zahrnuty Česká republika a Rakousko, které sice nejsou s přihlédnutím k velikosti obratu na trhu s biopotravinami klíčové, nicméně reprezentují i další typ evropských zemí a pro získání celkové představy o situaci je tudíž jejich přítomnost žádoucí.

K naplnění hlavního cíle v teoretické rovině bude nutné zmapovat základní charakteristiku trhů jednotlivých zemí a jejich základní údaje a ekonomické ukazatele.

V praktické části bude pomocí zjištěných údajů zhodnocen vývoj trhu s biopotravinami ve Francii, Německu, Itálii, Velké Británie, Rakouska a České republiky. Ačkoliv je typ výzkumu kvantitativní, z pochopitelných důvodů nebylo možné při konstrukci vzorku použít náhodný výběr, proto byl vzorek konstruován pomocí účelového výběru. „*Účelový výběr je založen pouze na úsudku výzkumníka o tom, co by mělo být pozorováno a o tom, co je možné pozorovat.*“¹ Vzhledem k tomu, že podmínkou použití účelového výběru je jasné a přesné definování populace, kterou výzkum reprezentuje, a tato podmínka byla konkretizací zapojených zemí splněna, lze považovat účelný výběr vzorku pro potřeby této práce relevantní.

Na základě komplexního posouzení stavu rozvinutosti ekologického zemědělství v kontextu se spotřebou biopotravin bude provedena komparace základních ukazatelů v rámci spotřeby biopotravin. K dosažení vytyčených výzkumných cílů bude zvolena metoda komparativní analýzy. Protože cílem práce není zjišťování kauzality, byly předem vyloučeny experimentální a kvaziexperimentální postupy. Bylo tedy zřejmé, že půjde o vzorkový přehled tak, jak jej definuje například Ferjenčík: „*Vzorkové přehledy (sample surveys) jsou skupiny výzkumných projektů určených pro popis, orientaci a klasifikaci zkoumaných jevů.*“² „*Z nich potom se jako nejvhodnější jeví komparativní analýza, jejíž základním rysem je práce se dvěma nebo více vzorky, které se potom vzájemně porovnávají*

---

¹ DISMAN, M., Jak se vyrábí sociologická znalost, 2000, str. 113

² FERJENČÍK J., Úvod do metodologie psychologického výzkumu, 2000, str. 112

vzhledem k jedné nebo více proměnných.“³. „Pro volbu komparativní analýzy mluví i skutečnost, že tato výzkumná metoda je mimořádně vhodná pro projekty, v nichž je zahrnuto větší množství kultur.“⁴ Podstatou komparativní analýzy je dále skutečnost, že probíhá v rámci stejného časového období, což bylo v případě tohoto projektu rovněž dodrženo.

Klíčovým aspektem komparativní analýzy je výběr indikátorů. Jako tyto byly stanoveny: obrat na trhu s biopotravinami, podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin, průměrná spotřeba biopotravin na osobu/rok, celková rozloha ekologicky obhospodařované zemědělské půdy a podíl ploch v ekologickém zemědělství. Volba indikátorů byla prováděna s ohledem na to, aby co možná nejkompaktněji mapovaly danou oblast a získaná data poskytla přehled nejen o chování spotřebitelů a trhu s biopotravinami, ale i rozvinutosti ekologického zemědělství.

Na závěr diplomové práce bude ještě uvedena SWOT analýza spotřeby biopotravin ve Francii a v České republice a práce bude zakončena dedukcí.

Metoda SWOT analýzy byla v šedesátých letech dvacátého století vyvinuta Albertem Humphreym ze Standford Research Institute a jejím původním účelem bylo zhodnocení a analýza neúspěchu organizace za pomoci vnějších a vnitřních faktorů. Nicméně postupem času se stalo zřejmým, že SWOT analýza a její výstupy mohou být prospěšné pro řadu dalších oblastí a oborů. Vzhledem k tomu, že její podstatou je identifikování klíčových silných a slabých stránek, jakož i příležitostí a hrozeb, jeví se tato analytická metoda jako vhodný doplňující nástroj ke komplexnímu dokreslení situace mapované oblasti. Charakteristika SWOT analýzy je obsažena zároveň i v jejím názvu, který je akronymem z počátečních písmen anglických pojmenování jednotlivých faktorů (S-Strengths, W-Weaknesses, O-Opportunities, T-Threats), přičemž Silné a Slabé stránky (S, W) představují interní faktory, zatímco Příležitosti a Hrozby (O, T) naopak faktory externí. Mimo to, si lze faktory S a W představit jako charakteristiky, které jsou přítomny "tady a teď", a naopak faktory O a T jako faktory potenciálně přítomné v budoucnosti.

Pravděpodobně nejsložitějším a nejobtížnějším krokem kvalitně provedené SWOT analýzy je nalezení prvků do jednotlivých sektorů (S, W, O, T). Protože dostupné šablony

---

³ FERJNČÍK J., Úvod do metodologie psychologického výzkumu, 2000, str. 127

⁴ <http://sru.soc.surrey.ac.uk/SRU13.html> [31. 10. 2014]

s doplňujícími otázkami pro SWOT analýzu jsou koncipované převážně pro potřeby aplikace této metody na organizace, respektive firmy, bylo potřeba provést jejich kompilaci a výběr přizpůsobit konkrétnímu tématu. Výsledkem byla následující matice doplňujících otázek, které determinovaly následnou SWOT analýzu:

Tabulka 1: Šablona SWOT analýzy

<p>SILNÉ STRÁNKY (S)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zázemí? - Inovace? Progres? - Tradice? Znalosti? - Nabídka? - Kvalifikace? Certifikace? - Kulturní specifika? - Marketingová podpora? - Kvalita? - Cena? 	<p>SLABÉ STRÁNKY (W)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rezervy v propagaci? - Cena? - Rezervy v nabídce? - Stagnace? - Nedostatečná kvalita? - Nevyhovující nabídka? - Nedostatečné zázemí, podpora? - Rezervy v objemu nabídky?
<p>PŘÍLEŽITOSTI (O)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulturní specifika? - Propagace? Marketing? - Budoucí rozvoj (např. nové trhy)? - Osvěta? Informovanost? - Etické a morální aspekty (např. zodpovědnost k přírodním zdrojům)? - Podpora a zázemí? 	<p>HROZBY (T)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enviromentální vlivy? - Legislativní vlivy? - Finanční omezení (např. v důsledku finanční krize)? - Sezónní vlivy? - Informovanost? Osvěta? - Poptávka? Nabídka?

Zdroj: Autorka

Při zpracování diplomové práce se ukázal být největší překážkou sběr aktuálních a relevantních dat, která jsou často velmi obtížně dohledatelná, a taktéž neznalost německého a italského jazyka autorky. Knižní publikace na dané téma chybějí, proto musely být použity internetové zdroje, dále pak data z výročních zpráv Ministerstva zemědělství či ekologických asociací jednotlivých zemí a data ze statistického úřadu EU. Zdrojem nejlépe zpracovaných dat potom byla jednoznačně agentura AGENCE BIO, která ve svých ročenkách zpracovává nejen informace o ekologickém zemědělství a spotřebě biopotravin ve Francii, ale v celé Evropě.

3. BIOPOTRAVINY A JEJICH ÚLOHA VE SPOTŘEBĚ POTRAVIN

3.1. Definice pojmu ekologické zemědělství, bioprodukt a biopotravina

3.1.1. Ekologické zemědělství

Ekologické zemědělství lze definovat jako druh zemědělského hospodaření, který je založen na lokálních a obnovitelných přírodních zdrojích. Současně usiluje o kvalitu životního prostředí a jeho jednotlivé složky tím, že omezuje či přímo zakazuje používání postupů a látek, které zatěžují životní prostředí, nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce. Poskytuje společnosti veřejné statky a zároveň specifickou metodu výroby potravinářských produktů. Snaží se o vyváženost ekologických, ekonomických i sociálních aspektů a vazeb a odpovídá principům trvale udržitelného rozvoje zemědělství. Ekologické zemědělství je uzavřený systém, který maximálně využívá místních zdrojů a snaží se o minimalizaci ztrát.

Stručně řečeno v ekologickém zemědělství je dosažena maximální souhra mezi půdou, rostlinou, zvířetem a člověkem.

Mezi hlavní cíle ekologického zemědělství patří:

- *„trvalé udržení a zlepšení půdní úrodnosti;*
- *ochrana genofondu a udržení biodiverzity;*
- *zachování krajinných prvků a jejich harmonizace;*
- *hospodaření s vodou, udržení vody v krajině, ochrana povrchových a spodních vod před znečištěním;*
- *efektivní využívání energie, orientace na obnovitelné zdroje;*
- *snaha o maximální recirkulaci živin a zábrana vnosu cizorodých látek do agroekosystému;*
- *produkce kvalitních potravin a surovin;*
- *optimalizace životních podmínek pro všechny organismy včetně člověka;“⁵*

---

⁵ MOUDRÝ, J. A KOL., Základní principy ekologického zemědělství, str. 25

„Podle směrnice FAO/WHO Codex Alimentarius pro ekologické potraviny je ekologické zemědělství „holistický systém řízení produkce, jenž podporuje a zlepšuje zdravotní stav agrárního ekosystému, včetně biodiverzity, biologických cyklů a biologické aktivity půdy. Zdůrazňuje používání výrobních způsobů proti používání výstupů z hospodaření, a přitom se řídí tím, že regionální podmínky vyžadují systémy přizpůsobené danému místu. Toho dosahuje používáním, kde to je možné, agronomických, biologických a fyzikálních metod, oproti používání syntetických látek, s cílem dosáhnout všech specifických funkcí systému.“⁶

Ekologické zemědělství vzniklo jako reakce na problémy způsobené zemědělstvím konvenčním. Kritéria pro hospodaření v ekologickém zemědělství jsou definována evropskou legislativou (nařízení rady č. 834/2007 EHS) a národní legislativou (zákon 242/2000 Sb. a novelou zákona č. 553/2005 a č. 344/2011).

IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) definuje ekologické zemědělství jako *„produkční systém, který zachovává zdraví půdy, ekosystémů a lidí. Ekologické zemědělství je založené na ekologických procesech, biodiverzitě a cyklech přizpůsobených místním podmínkám spíše než na použití vstupů s nepříznivými dopady. Ekologické zemědělství je kombinací tradice, inovace a vědy, které prospívá společnému životnímu prostředí a podporuje spravedlivé vztahy a dobrou kvalitu života pro všechny zúčastněné.“⁷*

3.1.2. Bioprodukt

Bioprodukty jsou produkty ekologického zemědělství, které jsou určeny buď k přímé spotřebě jako potravina, nebo jsou použity k dalšímu zpracování.

„Dle zákona 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství je bioproduktem jakákoliv surovina rostlinného nebo živočišného původu pocházející z ekofarmy, na kterou je vystaven platný certifikát. Jako bioprodukt lze certifikovat nejenom suroviny pro výrobu biopotravin, ale také zástavová zvířata, chovná zvířata nebo suroviny pro nepotravinářské využití (např. vlna, přadný len).“⁸

Pozměňující zákon č. 553/2005 Sb. definuje bioprodukt jako surovinu rostlinného nebo

⁶ MOUDRÝ, J. A KOL., Základní principy ekologického zemědělství, str. 23

⁷ <http://www.ifoam.org/en/organic-landmarks/definition-organic-agriculture> [7.6.2014]

⁸ Zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství, paragraf 3

živočišného původu nebo hospodářské zvíře získané v ekologickém zemědělství podle předpisů Evropských společenství.

3.1.3. Biopotravina

„Biopotravinou dle zákona č. 553/2005 Sb. o ekologickém zemědělství se rozumí potravina vyrobená za podmínek uvedených v tomto zákoně a předpisech Evropských společenství, splňující požadavky na jakost a zdravotní nezávadnost stanovené zvláštními právními předpisy.“⁹

Biopotravina je tedy produktem ekologického zemědělství, je vyrobená z rostlin, živočichů a jejich produktů pěstovaných, chovaných a zpracovaných podle Zákona o ekologickém zemědělství č. 242/2000 Sb.

Velmi zjednodušeně lze rovněž říci, že biopotravina je zpracovaným bioproduktem s přidáním dalších povolených přídatných a pomocných látek a také povoleného podílu surovin nepocházejících z ekologického zemědělství, který povoluje vyhláška. Biopotraviny neobsahují chemická aditiva, konzervanty, stabilizátory, umělá aditiva a geneticky modifikované organismy (GMO). Např. ekologicky vypěstovaná zelenina má nižší obsah dusičnanů a pesticidů.

Na bioprodukt i na biopotravinu musí být vydáno osvědčení o původu.

3.2. Kvalita a metody zjišťování kvality bioprodukce

3.2.1. Kvalita bioprodukce

Obecně lze definovat kvalitu jako míru uspokojení potřeb konzumenta přičemž u potravin k tomu přistupuje další významný faktor – a totiž, že jsou nedílnou součástí lidského života patřící do kategorie denní spotřeby. Jedná se o ekonomický termín, který vyjadřuje stupeň naplnění potřeb vůči nějakému standardu, nejedná se tedy o absolutní veličinu, ale o hodnotu poměrnou.

„Kvalita vlastního produktu v ekologickém zemědělství je chápána jako jeden

---

⁹ Zákon č. 553/2005 Sb. o ekologickém zemědělství, paragraf 3

z nejdůležitějších parametrů hodnocení, neboť odráží výsledek kvality celého zemědělského systému. Hlavní důraz je kladen na kvalitativní vlastnosti produktů, jako jsou minimální hladiny cizorodých látek, čerstvost, přirozenost, vnitřní nutriční a fyziologické vlastnosti, např. biologická hodnota bílkovin, obsah vitamínů a minerálních látek, chuť atd. Zárukou kvality ekologických produktů je kontrolovaný způsob jejich produkce (pěstování plodin, chov zvířat a způsob zpracování produktů) za přísně stanovených pravidel.“¹⁰

U ekologického zemědělství se do pojmu kvalita zahrnuje také vliv produkčního procesu na životní prostředí.

„Kvalita biopotravin není dosud nikde ve světě legislativně definována, pochopitelně kromě základního požadavku, že byly vyprodukovány a kontrolovány podle zásad IFOAM).“¹¹

IFOAM vznikla v 70. letech 20. století a sdružuje více než 800 organizací ze 117 zemí, které se zabývají ekologickým zemědělstvím. Podílí se aktivně na mezinárodních diskusích o životním prostředí a zemědělství. Cílem IFOAM je celosvětové zavedení ekologicky, sociálně a ekonomicky zdravého systému založeného na principech ekologického zemědělství.

Biopotravina musí splňovat všechny požadavky na bezpečnost a zdravotní nezávadnost dle Zákona o potravinách.

Bezpečnost potravin, zejména vztah mezi bezpečností potravin a zdravotními problémy, má stále větší význam pro spotřebitele. V posledních letech byly bohužel odhaleny kauzy, jako byl případ BSE – onemocnění skotu zvané šílenství krav¹², salmonela, virový mor prasat a dioxinů, které vážně narušily důvěru v produkci zdravých potravin.

„S tímto problémem souvisí i zvýšený zájem spotřebitelů o zachycení vlivu zemědělské produkce a potravinářského průmyslu na kvalitu životního prostředí. Hodnocení bezpečnosti potravin spotřebitelem závisí na stanovení rizika a interpretaci zdravotních standardů, které se obvykle v jednotlivých evropských zemích liší.“¹³

Kvalita je dána mírou uspokojení potřeb konzumenta. Na kvalitu je možné pohlížet

---

¹⁰ HAJŠLOVÁ, J., SCHULZOVÁ, V., Porovnání produktů ekologického a konvenčního zemědělství, str. 7

¹¹ MOUDRÝ, J., PRUGNAR, J., Biopotraviny Hodnocení kvality, zpracování a marketing, str. 8

¹² <http://archiv.ihned.cz/c1-10591410-bse-vsechno-zle-pro-neco-dobre> [7.6.2014]

¹³ Bulletin VÚZE, č. 15/2001 Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Spotřeba potravin v Evropě na poč. 21.stol.

z několika hledisek, u potravin je to obecně nutriční kvalita, technologická kvalita, sensorická kvalita a hygienická kvalita.

- **Nutriční kvalita**

Zahrnuje nutriční žádoucí složky potravin, jako jsou základní živiny (bílkoviny, sacharidy a tuky), vitamíny, minerály, rostlinné sekundární metabolity (např. antioxidanty) a vláknina, tedy obsah látek příznivě se uplatňujících v lidské výživě. Nutriční kvalita udává, jak daná potravin odpovídá nutričním požadavkům, jedná se spíše o hodnocení složení stravy než o hodnocení potraviny. Mezi nutričně nežádoucí látky patří rezidua pesticidů, léčiv, dusičnany, těžké kovy, choroboplodné organismy a paraziti, alergeny.

„Při srovnávacích studiích odlišných pěstitelských technologií bývají z hlediska nutriční jakosti častěji výše hodnoceny produkty ekologického zemědělství. V odborné literatuře je možno se však setkat i s méně příznivými úvahami o nutriční hodnotě produktů vypěstovaných v ekologickém zemědělství. Připomíná se zhoršená využitelnost a stravitelnost některých živin, zejména bílkovin. Důvodem je přítomnost některých antinutričních látek. Jejich obsah narůstá při stresových stavech, jimž mohou být ekologicky pěstované rostliny vystaveny častěji než při konvenčním způsobu pěstování s minerálním hnojením a s aplikací pesticidů.“¹⁴

- **Technologická kvalita**

Je podstatným ukazatelem pro výrobce, protože může ovlivnit zpracovatelské náklady, tedy nabídkovou cenu, dále zahrnuje vhodnost pro různé formy zpracování i v kuchyni (vhodnost k vaření, pečení, k různým formám konzervace, loupateľnost, barevnou stálost). Má dva hlavní aspekty, a to zpracovatelnost a obsah účinné látky.

Produkty z ekologického zemědělství se vyznačují lepší skladovatelností, protože obsahují méně vody než produkty konvenčního zemědělství a to zásluhou dusíkatého hnojení.

---

¹⁴ MOUDRÝ, J., PRUGAR, J., Biopotraviny Hodnocení kvality, zpracování a marketing, str. 8

J. Moudrý a J. Prugar uvádějí, že skladovací ztráty u brambor a zeleniny z konvenční výroby činí 25-60%, přitom u ekologické produkce pouze 15-35%.

- **Senzorická kvalita**

Je základním kritériem, které nejvíce zajímá spotřebitele. Mezi ukazatele senzorické jakosti patří chuť, vůně, barva a konzistence, patří sem i vnější vzhled výrobku, způsob zabalení, design a atraktivnost obalu.

„Absence průmyslových hnojiv a syntetických přípravků na ochranu rostlin může (ale nemusí) vést k určitým škodám na kráse, např. ke strupovitosti jádrového ovoce. Proto se u trvalých kultur (ovocné sady, vinohrady) vyskytují určité problémy se senzorickou hodnotou a produkty z ekologické výroby, zejména odrůd náročných na stanoviště, klimatické podmínky, výživu a ochranu rostlin, nespĺňují vždy kritéria pro zařazení do nejvyšších jakostních tříd. Senzorická jakost ekoprojektu může být horší i v důsledku zvýšeného obsahu kyselin, tříslovin, alkaloidů a některých minerálních látek.“¹⁵ (viz obrázek č. 1).

Obrázek 1: Meruňky z pařížského bio trhu Batignolles

Zdroj: Autor

---

¹⁵ MOUDRÝ, J., PRUGAR, J., Biopotraviny Hodnocení kvality, zpracování a marketing, str. 9

- **Hygienicko- toxikologická kvalita**

Určuje, zda jsou potraviny použitelné či nepoužitelné, potravina je buď zdravotně nezávadná, to znamená schopná distribuce anebo je jiná než zdravotně nezávadná. Je to dáno přípustnými limity látek, u kterých je riziko negativního ovlivnění organismu. Vyjadřuje stupeň kontaminace potravin cizorodými a ostatními škodlivými látkami.

„Zdravotně-hygienické hledisko je bezesporu hlavní motivací zájmů spotřebitelů o biopotraviny. Je však nutné podotknout, že dosud žádná z realizovaných studií nebyla natolik komplexní, aby byly shledány významné rozdíly v obsahu toxických kovů u vzorků z ekologické a konvenční produkce. Při ekologické produkci jsou minimalizovány až zcela eliminovány chemické prostředky pro ochranu rostlin, a dochází tak ke snížení rizika kontaminace bioproduktů rezidui pesticidů. Z dosavadních hodnocení obsahu dusičnanů je pravděpodobné, že ekologické produkty budou kvalitnější, ale v některých případech při používání výhradně statkových hnojiv tomu tak být nemusí.“¹⁶

Jaroslav Červenka uvádí ještě ekologickou jakost.

- **Ekologická kvalita**

Termín ekologická kvalita se liší od výše uvedených jakostí zejména tím, že má širší obsah, protože v sobě zahrnuje hodnotu celého produkčního procesu a systému. V odborné terminologii lze použít také označení biojakost nebo biokvalita.

A Jan Moudrý přidává ještě mikrobiologickou a mykotoxikologickou kvalitu, které jsou sledovány zejména u obilovin.

„V posledních letech je v celém světě ostře sledována hygienická hodnota cereálií z hlediska jejich mikrobiologické a mykotoxikologické kvality. Souvisí to s vývojem nových mikrobiologicky citlivých potravin a rostoucími požadavky na jejich skladovatelnost, s uplatňováním obilnin v přípravě některých dietních potravin, v dětské výživě

---

¹⁶ HAJŠLOVÁ, J., SCHULZOVÁ, V., Porovnání produktů ekologického a konvenčního zemědělství, str. 7

a v neposlední řadě i se vzrůstající přecitlivělostí populace na alimentární alergeny. Týká se to, samozřejmě, i konvenčně pěstovaných obilovin, od biopotravin však konzumenti očekávají zvýšenou ochranu před zdraví ohrožujícími činiteli a v úrovni hygienické kvality přímo jistou nezávadnost.“¹⁷

Neustále se vedou diskuse na téma většího napadení biopotravin a bioproduktů plísněmi, když se v ekologickém zemědělství nesmí používat fungicidy (podskupina pesticidů) sloužící k potlačení houbových chorob. Ale opak je pravdou, absence minerálních dusíkatých hnojiv v ekologickém zemědělství vede k pomalejšímu růstu rostlin, které mají pevnější pletiva a nejsou tak náchylné k napadení houbovými chorobami.

„Nejnovější dostupná data z roku 2010 z Norska prokázala, že kontaminace plísněmi a hladina mykotoxinů byla u obilovin z ekologického zemědělství naopak významně nižší. Studie zkoumala 602 vzorků ječmene, ovsa a pšenice pěstovaných v konvenčním a ekologickém zemědělství. V České republice se dlouhodobě výzkumem v oblasti možné kontaminace mykotoxiny u bioprodukce zabývá Vysoká škola chemicko-technologická ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou Praha a výzkumnými ústav.“¹⁸

3.2.2. Metody zjišťování kvality bioprodukce

Při posuzování a hodnocení kvality potravin se používají jak metody subjektivní (smyslové), tak i objektivní (laboratorní). Mezi objektivní metody patří klasické, fyzikální, chemické analytické metody a mezi novější metody lze zahrnout metody elektrochemické, fyzikálněchemické či biofyzikální, které pomáhají zrychlit a zpřesnit měření sledovaných parametrů.

Na rozdíl od konvenčních technologií lze tedy očekávat od ekologicky vypěstovaných produktů vyšší hygienickou i nutriční hodnotu, lepší skladovatelnost a někdy i senzorickou hodnotu.

„Stoupenec ekologických směrů považují současné analytické postupy za nedokonalé a hledají jiné způsoby, jak kvalitu zemědělských produktů a potravin z nich vyrobených demonstrovat. Takovými jsou např. některé biologické testy, kdy studii na zvířatech se

---

¹⁷ MOUDRÝ, J., PRUGAR, J., Kvalita, zpracování a odbyt biopotravin, str. 36

¹⁸ Zemědělský týdeník, Mykotoxiny v biopotravinách, str. 19/20

porovnává jakost krmiv pocházejících z odlišných pěstebních systémů. Kritériem je přitom fertilita a životaschopnost. Pokusy s býky a domácími králíky např. ukázaly u krmiva z ekologické produkce mnohem lepší parametry než v případě výroby konvenční. Zvířata lépe využívají krmiva, jsou odolnější proti chorobám a celkově lépe prospívají.“¹⁹

„Řada studií analyzovala dopad výrobních postupů ekologického zemědělství na kvalitu jeho výrobků a srovnávala je s výsledky u produktů konvenčního hospodaření. Ovšem vyvozovat obecné závěry na základě údajů izolovaných studií kvality je obtížné. A to proto, že kvalita potravin není určována pouze způsobem produkce, ale také zvolenou odrůdou, místem pěstování, klimatem a posklizňovými vlivy. Zvláště významné jsou proto studie, jež shrnují a vyhodnocují výsledky jednotlivých výzkumných projektů.“²⁰

„Dlouhý a Urban ve své publikaci uvádějí výsledky srovnávacích studií kvality mléka z ekologického a konvenčního zemědělství. Ve většině těchto studií se udává, že biomléko, ve srovnání s konvenčním, má prokazatelně vyšší obsah některých bioaktivních látek, které mají vliv na zdravotní stav konzumenta. Biomléko oproti konvenčnímu mléku obsahuje až o 50 % více alfa-tokoferolu (vitamínu E), až o 75 % více betakarotenu (vitamínu A), až o 68 % více omega-3 polynenasycených mastných kyselin, až o 500 % více CLA (konjugované kyseliny linolenové) a více ALA (alfa- linolenové kyseliny) – všechny tyto látky mají prokazatelný vliv na lidské zdraví.“²¹

3.3. Výroba biopotravin

Výrobcem biopotravin je osoba vyrábějící biopotraviny za účelem jejich uvádění na trh. Výrobu biopotravin lze definovat jako čištění, třídění a zpracování bioproduktů, eventuálně přidávání dalších látek povolených zákonem. Při získávání bioproduktů, z nichž se biopotraviny vyrábějí, je nezbytné dodržovat zákonem stanovené podmínky.

Osoba, která hodlá zahájit výrobu biopotravin, musí podle zákona o ekologickém zemědělství tuto skutečnost ohlásit Ministerstvu zemědělství.

---

¹⁹ MOUDRÝ,J., PRUGAR,J., Kvalita, zpracování a odbyt biopotravin, str. 37

²⁰ FIBL Dossier, Kvalita a bezpečnost biopotravin, str. 2

²¹ Dlouhý J., Urban J., Ekologické zemědělství bez mýtů, Fakta o ekologickém zemědělství a biopotravinách pro média.[online].[cit29.10.2013)str.7

http://aa.ecn.cz/img_upload/8d8825f1d3b154e160e6e5c97cf9b8b3/myty_ez_final_2.pdf

Kromě základních údajů musí ohlášení obsahovat:

- polohu provozovny, zemědělských pozemků, kde se ekologická produkce uskutečňuje;
- povahu výroby a druhy biopotravin, původ suroviny, receptury;
- popis provozní jednotky;
- plán provozních budov, umístění technologických zařízení a popis toku surovin a výrobků;
- plán skladů;
- seznam vyráběných konvenčních potravin;
- obaly pro jednotlivé biopotraviny;
- vzorky etiket;
- vnitřní předpis pro potřeby kontroly.

Bioprodukty lze zpracovávat jenom takovými postupy, které vedou k zajištění ekologické integrity produktů tzn., že zpracování produktů probíhá pouze v provozech zřetelně prostorově oddělených od provozů, kde se zpracovávají suroviny vyrobené konvenčními postupy.

Při výrobě biopotravin se používají šetrné postupy, které způsobují minimální fyzikální, chemické a biologické změny s cílem zachovat kvalitu a neporušenost produktu a usilovat o minimální výskyt škůdců a chorob. Je zakázáno používat bělení, nakládání s použitím chemikálií, působení hormonů, hydrogenace, uzení s použitím chemikálií, ozařování, mikrovlnný ohřev, přidávání syntetických konzervačních látek, barviv, ochucovadel, emulgátorů, umělých sladidel, oxidu siřičitého (s výjimkou zpracování vína). Biopotraviny by měly obsahovat 100% složek s certifikovaným ekologickým obsahem. K výrobě biopotravin je možné použít mimo bioproduktů také přidané, pomocné látky a rovněž suroviny zemědělského původu nepocházející z ekologického zemědělství nebo z přechodného období v množství, které nesmí přesáhnout 30% hmotnosti v sušině.

„V oblasti zpracování ekologicky vyrobených surovin obsahuje nařízení Rady EU jen málo předpisů. Nařízení Rady EU uvádí jen pozitivní seznam povolených přísad, přídatných

*a technologických pomocných látek.*²²

Ekologický podnikatel je povinen vést:

- Evidenci o krmivech, doplňkových látkách a premixech, které použil.
- Evidenci o podávání léčiv a veterinárních přípravků hospodářským zvířatům.
- Evidenční kartu hospodářských zvířat.
- Denní záznamy o přímém prodeji bioproduktů z ekofarmy konečnému spotřebiteli.
- Evidence o pěstovaných plodinách, vegetačním pokryvu a obdělávání půdy.

Každý ekologický výrobce biopotravin a osoba či osoba uvádějící bioprodukty nebo biopotraviny do oběhu, je povinna vést evidenci o druhu, množství a odběratelích všech prodávaných biopotravin.

Celý výrobní postup musí být zajištěn účinným a dokumentovaným kontrolním systémem k získání záznamů, které umožní kontrolnímu orgánu ekologického zemědělství sledovat požadované údaje.

3.4. Systém kontroly, certifikace a označování biopotravin

3.4.1. Systém kontroly a certifikace biopotravin

*„Nařízení rady č. 834/2007 EHS ukládá členským státům povinnost zavést systém inspekce provozovaný jedním nebo několika inspekčními orgány či schválenými soukromými institucemi. Současně určí orgán odpovědný za schvalování těchto institucí a dozor nad nimi.“*²³

Ministerstvo zemědělství provádí v České republice dozor nad dodržováním Zákona o ekologickém zemědělství u subjektů u něho přihlášených nebo registrovaných jako ekologičtí zemědělci. Na základě výběrového řízení uzavírá Ministerstvo smlouvu s vybranou právníkou osobou smlouvu, na základě které je pověřená osoba nebo-li kontrolní orgán oprávněna provádět kontroly a vydávat osvědčení o původu bioproduktů

²² Tomáš Václavík, Biopotraviny a jejich prodej v maloobchodě,

²³ MOUDRÝ,J.,PRUGAR,J.,Biopotraviny Hodnocení kvality, zpracování a marketing, str. 20

nebo biopotravin. S těmito organizacemi musí každý subjekt, který chce produkovat nebo vyrábět biopotravinu podepsat smlouvu a podrobit se jejich pravidlům a nařízením. Pokud farmáři a výrobci splní všechny požadavky, dostanou od těchto kontrolních orgánů certifikát, který je opravňuje užívat u svých produktů označení Bio. Certifikát je udělován na jeden rok, přičemž může být při porušení pravidel kdykoliv odebrán.

Kontrolu osob podnikajících v ekologickém zemědělství zajišťují čtyři kontrolní organizace pověřené Ministerstvem zemědělství k této činnosti:

1. Kontrola ekologického zemědělství (KEZ), o.p.s. – první česká akreditovaná kontrolní a certifikační organizace založená v roce 1999, (kód CZ-BIO-001).
2. ABCERT AG – vznikla v Německu a od roku 2006 provozuje pobočku i v České republice, (kód CZ-BIO-002).
3. Biokont CZ, s.r.o. – založená v roce 2005, pověřená kontrolní a certifikační činností v ekologickém zemědělství v České a Slovenské republice, registrovaná v Official Journal of the European Union v Bruselu, s přístupem do centrálních evidencí, (kód CZ-BIO-003).
4. BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s.r.o. – je součástí mezinárodní skupiny Bureau Veritas Certification, která působí ve více než sto zemích a je lídrem celosvětového certifikačního trhu. Zajišťuje certifikaci organizací ve všech odvětvích průmyslu, zemědělství a služeb bez ohledu na jejich velikost či charakter, (kód CZ-BIO-004).

Z níže uvedené tabulky č. 2 vyplývá, že KEZ o.p.s je na prvním místě v počtu subjektů i v rozloze půdy, následuje ji Biokont a ABCERT a BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC.

Nejmladší kontrolní a certifikační organizací je Bureau Veritas, která požádala na konci roku 2011 MZe o udělení licence-akreditace vykonávat kontrolu a certifikaci v ekologickém zemědělství. *„Podmínkou pro uzavření smlouvy s MZe byla akreditace Českého institutu pro akreditaci (ČIA) podle normy ČSN En 45011 právě pro oblast certifikace v ekologickém zemědělství. Příprava na akreditaci probíhala prakticky po celý rok 2012 a v prosinci 2012 byla akreditace dokončena auditem ČIA a vystavením příslušné akreditace. Na základě této akreditace byla dne 20.12.2012 podepsána smlouva mezi MZe*

*a společností Bureau Veritas. Od 1.1.2013 tak společnost Bureau Veritas funguje na stejné úrovni jako dosavadní kontrolní organizace KEZ, ABCERT a Biokont. V České republice má Bureau Veritas několikaletou tradici jako zlatý partner soutěže Česká biopotravina roku a na tuto tradici navazuje právě výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství.*²⁴

Tabulka 2: Počty subjektů podle kontrolních organizací k 27.12.2013

Kontrolní organizace	Počet subjektů	Výměra půdy celkem (ha)
KEZ o.p.s.	1908	311 750,50
Biokont CZ s.r.o.	1797	117 478,39
ABCERT AG, organizační složka	693	46 907,71
BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s.r.o.	1	21,85
Bez kontrolní organizace	26	384,91
Celkem	4425	476 543,36

Zdroj:

<http://eagri.cz/public/app/eagriapp/EKO/Prehled/StatistikaPocetPodleCa.aspx?stamp=1388177981901>

Všechny čtyři organizace jsou akreditovány podle normy ČSN EN 45011 u Českého institutu pro akreditaci. Tyto organizace vykonávají certifikační a kontrolní činnost, ale také se zabývají výzkumem a vývojem v oblasti ekologického zemědělství a vzdělávacími aktivitami. Jejich práci kontroluje tzv. supervizor – jedná se o zaměstnance Ministerstva zemědělství, který dohlíží na jednotlivé kontrolory přímo v terénu.

Od roku 2010 dohlíží nad výše zmíněnými organizacemi nezávislý státní orgán – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský dále jen ÚKZÚZ, který na základě analýzy rizik provádí úřední namátkové kontroly dodržování pravidel pro ekologické zemědělství podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004.

Kontrola a následná certifikace ekozemědělců probíhá přímo v terénu na kontrolované farmě. Pověřený inspektor zjišťuje za běžného provozu, zda jsou dodržována všechna pravidla a nařízení ekologického zemědělství, kontroluje nejen provoz farmy, jednotlivá hospodářská zvířata a plodiny, ale také účetnictví a veškerou dokumentaci.

„Při kontrole u zpracovatelů bioproduktů, výrobců biopotravin a obchodníků se kontroluje

²⁴ Ročenka ekologického zemědělství v České republice, 2012

především to, jak jsou schopni zajistit, že nedojde ke kontaminaci biopotraviny (smísením s konvenční potravinou nebo surovinou, přidavkem zakázaných ingrediencí, látek na ochranu škůdců, nebo dalších látek, které kompromitují bio status výrobku).“²⁵

„Při zjištění rozporů se zákonem je možné: nařídit odstranění označení bioproduktu, zakázat označovat bioprodukty, pokutovat výrobce či prodejce (od 10 tisíc Kč do 1 milionu Kč), nebo ho vyškrtnout ze seznamu registrovaných podniků.“²⁶

Dle výroční zprávy kontrolní organizace KEZ z roku 2013 bylo vydáno celkem 358 certifikátů na biopotraviny. Certifikační orgán v období od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 vystavil dvě odepření vydání osvědčení o původu biopotraviny podle § 22 odst. 2 zákona.

3.4.2. Označování biopotravin

V případě, že ekologičtí farmáři a výrobci splní všechny požadavky a nejsou zjištěny žádné rozpory se zákonem, můžou pak prodávat své produkty pod označením BIO.

„Při označování a propagaci produktů slovy "BIO" a "EKO" se pro účely nařízení Rady (ES) č. 834/2007 má za to, že produkt byl získán v souladu s pravidly stanovenými v tomto nařízení. Pro takto získané produkty platí od 1. 7.2010 povinnost označovat je "Logem EU pro ekologickou produkci.“²⁷

Pokud je logo použito na obalu nebo etiketě výrobku, musí být vždy doprovázeno číselným kódem kontrolní organizace a místem produkce zemědělských surovin, použitých na výrobu dané biopotraviny. Obecný vzor číselných kódů kontrolní organizace je tento: CZ-BIO-001, který odpovídá níže uvedenému vzoru obrázku č. 2.²⁸

V České republice certifikované biopotraviny mají evropské biologo a kód jedné ze čtyř akreditovaných kontrolních organizací.

I nadále zůstávají v platnosti národní a soukromá loga pro označování a propagaci produktů, jež splňují požadavky stanovené nařízením Rady (ES) 834/2007. Český legislativní předpis - Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství v § 23

---

²⁵ Biopotraviny a jejich prodej v maloobchodě, Ministerstvo zemědělství ČR 2006, Tomáš Václavík Green marketing, ISBN: 80-7084-483-3

²⁶ MOUDRÝ, J., PRUGAR, J., Kvalita, zpracování a odbyt biopotravin, str. 69

²⁷ <http://www.kez.cz/loga-eu-a-cr> [21.8.2013]

²⁸ <http://www.bio-info.cz/zpravy/jak-pouzivat-nove-evropske-logo-pro-biopotraviny> [21.8.2013]

ukládá povinnost označit bioprodukt, biopotravinu a ostatní bioprodukt na obale grafickým znakem, tzv. biozobrou.²⁹

Obrázek 2: Evropské logo ekologických výrobků

CZ-BIO-001
Zemědělská produkce Česká republika

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

„Vedle povinného užívání loga EU pro ekologickou produkci na balených biopotravinách platí od 1. července 2010 také povinnost označovat na obalu rovněž místo, kde byly vyprodukovány zemědělské suroviny, z nichž se produkt skládá. Pro biopotraviny dovezené do EU ze třetích zemí je evropské logo dobrovolné.“³⁰

Diplomová práce se zabývá spotřebou biopotravin ve Francii, Německu, Itálii, VB, Rakousku a ČR, proto jsou zde uvedena loga vybraných zemí (viz obrázek č. 3).

Obrázek 3: Loga ekologických produktů Francie, Německa, Itálie, VB, Rakouska a ČR

Zdroj: <http://www.organic-bio.com/en/labels/>

²⁹ <http://www.kez.cz/loga-eu-a-cr> [21.8.2013]

³⁰ <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/loga-a-znacen/> [21.8.2013]

Je zajímavé, že ve Francii je možné koupit biopotraviny označené pouze národním logem, na rozdíl od České republiky, kde biopotraviny mají obě loga (viz obrázek č. 4).

Obrázek 4: Křupavý celozrnný chlebiček + Bílý jogurt Olma

Zdroj: <http://courses.monoprix.fr/RIDE/Toast-Croustillant-au-fromage-et-aux-graines-de-courge-2048625>

Zdroj: Autor

3.5. Chování spotřebitele z pohledu ekonomické teorie

3.5.1. Determinanty ve spotřebě potravin – biopotravin v Evropě

Spotřebu potravin – biopotravin ovlivňuje velké množství faktorů, jejichž význam se rychle mění v průběhu času i prostoru. Tyto faktory (úroveň spotřebitelských cen biopotravin, úroveň příjmů, nabídka a dostupnost na trhu, reklama, osvěta) se týkají jednotlivých článků potravinového řetězce, mezi které patří: spotřebitelé, zpracovatelé a obchodníci.

Spotřebitelé

Spotřebitelské chování patří mezi nejvýznamnější determinantu spotřeby potravin – biopotravin.

„Spotřebitelská poptávka je finálním článkem při výběru potravin. Spotřebitelské přístupy

a chování jsou velice významnou determinantou spotřeby potravin. Vztah spotřebitelů k potravinám v Evropě lze hodnotit z mnoha pohledů. Jedním je „heterogenita nebo homogenita“ ve spotřebě potravin. Výsledky výzkumu v Evropské Unii dle Askegaard a Madsena ukazují, že pro Belgie, Portugalsko, Řecko a Itálii je typické stejnorodé chování spotřebitele z hlediska jeho přístupu ke spotřebě potravin. Naproti tomu ve Španělsku, Irsku, Norsku a Rakousku se spotřebitelé chovají spíše různorodě.“³¹

Heterogenita či homogenita ve spotřebě potravin znamená identifikaci zákazníků s různorodým či stejnorodým chováním na konkrétním trhu, vytřídění zákazníků do skupin, které vytváří více či méně homogenní tržní segment.

Ze sociálně demografických faktorů je hlavní determinantou spotřeby potravin – biopotravin míra růstu populace.

Změna věkové struktury má vždy dopad na celkovou spotřebu potravin – biopotravin. Všeobecně lze říci, že starší lidé jsou konzervativnější, nemají rádi změny a dávají přednost potravinám, na které jsou zvyklí a neradi zkoušejí nové potraviny. Na druhou stranu na ně více působí zdravotní osvěta, což se může stát nezanedbatelným argumentem pro ekofarmáře a producenty biopotravin ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství.

Právě díky zvyšující se informovanosti spotřebitelů o negativních vlivech konvenčního zemědělství roste zájem o ekologické zemědělství a biopotraviny.

V České republice informační kampaně, které by pomohly zvýšit poptávku po biopotravinách, sice probíhají, ale nemají požadovanou odezvu od spotřebitelů. Např. v letech 2007 – 2010 probíhala informační kampaň „Žiju bio“, kterou financovala 50 % Evropská komise a 50 % SZIF a podle MZe celkový objem představoval částku 28 milionů. Je tedy nutné položit si otázku, proč se zatím nepodařilo udělat informační kampaň tak, aby dosáhla požadovaného efektu. Zároveň chybí instituce, která by dlouhodobě měla za cíl propagovat ekologické zemědělství a biopotraviny. Přitom propagace, vzdělávání a osvěta jsou základními nástroji na podporu poptávky po biopotravinách.

Dalším novým aspektem ve spotřebě potravin je změna stravovacích návyků v zemích EU. Lidé, obzvláště mladí, konzumují stále častěji jídla mimo domov. Současně se mění

---

³¹ Bulletin VÚZE, č. 15/2001, Elektronický obchod v agrobyznysu, Spotřeba potravin v Evropě na počátku 21.stol., str. 9

i stravovací zvyky v domácnostech. „Výsledkem měnících se socio-demografických charakteristik je skutečnost, že se počet jídel spotřebovaných doma snižuje a naopak se zvyšuje počet jídel konzumovaných v restauracích, školách a na pracovištích.“³²

„Tento segment tedy vytváří velký potenciál pro spotřebu biopotravin, jak ukazuje trend ve vyspělých evropských státech, kde je to pro hotely a restaurace také prestižní záležitost.“³³

Velikost trhu biopotravin je rovna objemu nákupů konečných spotřebitelů v dané zemi, je to tedy součet obrátů registrovaných výrobců a distributorů v níže uvedených odbytových místech:

- Přímý prodej (zejména prodej z farem)
- Gastronomie (veřejné stravování a restaurace)
- Specializované prodejny (bioprodejny a prodejny zdravé výživy)
- Maloobchodní řetězce

Pro potřeby vyčíslení celkového obrátu za biopotraviny se také přičítá objem jejich vývozu a obraty za prodej importovaných potravin.

Předpokládá se, že hlavním důvodem nízké spotřeby biopotravin je vyšší cena biopotravin ve srovnání s konvenčními potravinami

Zpracovatelé/Výrobci

Jedná se o osoby, které vyrábí biopotraviny za účelem jejich uvádění do oběhu. Zpracovatelé – výrobci patří mezi ekologické subjekty, v roce 2013 v České republice působilo celkem 4425 subjektů, mezi nejpočetnější skupinu patřili ekologičtí zemědělci (viz tabulka č. 3).

---

³² Bulletin VÚZE, č. 15/2001, Elektronický obchod v agrobyznysu, Spotřeba potravin v Evropě na počátku 21.stol., str. 13

³³ BERKA, M., *Biokoutek, Trh s biopotravinami stále roste*, 2012 [21.8.2013]

Tabulka 3: Ekologické subjekty v ČR podle typu činnosti k 27.12.2013

Ekologické subjekty podle typu činnosti	Počet
Ekologický zemědělec	3918
Výrobce biopotravin	472
Distributor - obchodník	307
Dovozce ze 3.zemí	89
Vývozce do 3.- zemí	42
Výrobce nebo dodavatel ekol. krmiv	38
Výrobce nebo dodavatel eko rozmnož. materiálu	31
Ekologický chovatel včel	15
Ekologický chovatel ryb	20
Ekologický pěstitel hub	2
Ekol. Sběrač volně rostoucích rostlin	3

Celkový počet ekologických subjektů 4425

pozn. jeden subjekt může mít více typů činností

Zdroj:

<http://eagri.cz/public/app/eagriapp/EKO/Prehled/StatistikaPocetPodleCa.aspx?stamp=1388177981901>

Z tabulky č. 3 je patrné, že na konci roku 2013 bylo v České republice registrováno 472 výrobců biopotravin. Dle údajů Ministerstva zemědělství proti roku 2012 vzrostl počet výrobců biopotravin o 8,5%, lze tedy hovořit o oživení na trhu s biopotravinami ve srovnání s rokem 2010, kdy se jednalo pouze o 2,3%.

K nejčtenějším bioproduktům patří zpracování masa, výroba masných výrobků, zpracování mléka a mléčných výrobků, zpracování ovoce a zeleniny a výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků.

Mezi největší výrobce biopotravin dle obrátu na českém trhu patří PRO-BIO, obchodní společnost s.r.o. – výrobce obilnin, těstovin, polotovarů a mlýnských výrobků, OLMA, a.s. – výrobce mléka a mléčných výrobků, Biopark – výrobce hovězího a kuřecího masa.

Biopotraviny jsou prodávány na českém trhu nejčastěji prostřednictvím maloobchodních řetězců (viz tabulka č. 4).

Obchodníci - distributoři

Jako obchodníky/distributory označujeme osoby uvádějící biopotraviny a bioprodukty do oběhu. Z tabulky č. 3 vyplývá, že na konci roku 2013 bylo v České republice registrováno 307 distributorů biopotravin.

„Hlavní distribuovanou kategorií biopotravin je trvale kategorie „Ostatní zpracované potraviny“ (63% podíl na celkovém obratu distribuce: z toho 80% tvoří prodej dětských výživ, a to díky dominantnímu postavení společnosti Hipp Czech s.r.o., která je absolutně největší firmou na českém biotrhu – měřeno obratem z prodeje biopotravin. Následovaly kategorie „Ovoce a zelenina“ (27%) a „Mléčné výrobky“ (4%).“³⁴

„Dominantní postavení na tuzemském trhu s biopotravinami mají trvale maloobchodní řetězce. V letech 2009 a 2010 bylo ze všech prodaných biopotravin prodáno více než 67% v maloobchodních sítích.“³⁵ V tabulce č. 4 je uveden podíl obchodních cest biopotravin ke spotřebiteli v letech 2008 -2010.

Tabulka 4: Podíl obchodních cest biopotravin ke spotřebiteli v %

Prodejce	2008	2009	2010	2011
Obchodní řetězce s převahou prodeje potravin	74	67,8	67,2	64,6
Drogistické řetězce	x	3,8	3,2	3,4
Prodejny zdravé výživy a biopotravin	18	17,3	19,4	19,8
Nezávislé prodejny biopotravin	2	2,4	1,2	1,4
Farmy a ostatní přímý prodej	1,4	3,9	3,5	5,2
Lékárny	4	4	4,7	5,2
Gastro	0,6	0,8	0,8	0,6
Celkem	100	100	100	100

Zdroj: Autorka na základě ročenky *Ekologické zemědělství 2012*

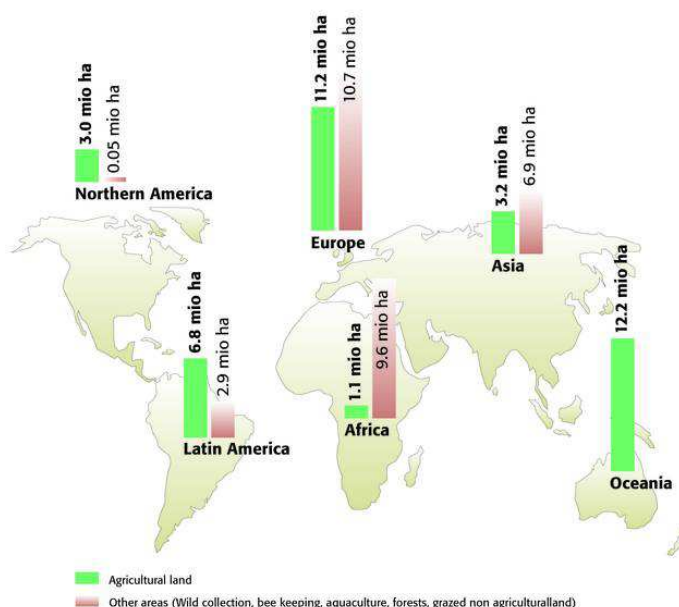
³⁴ ÚZEI, Statistická šetření ekologického zemědělství – Zpráva o trhu s biopotravinami v ČR, str. 9

³⁵ BERKA, M., *Biokoutek, Trh s biopotravinami stále roste*, 2012 [21.8.2013]

4. CHARAKTERISTIKA TRHŮ S BIOPOTRAVINAMI VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH

Biopotraviny lze nazvat spotřebitelským fenoménem posledních let. Jejich spotřeba dynamicky roste a jejich oblíba se ve světě zvyšuje rok od roku, což je patrné na první pohled v každém supermarketu nejen v Severní Americe, ale i v Evropě. Severní Amerika je z celosvětového pohledu jednoznačně největším trhem s bioprodukty a biopotravinami, s odstupem následuje Evropa. Ekologické zemědělství je aplikováno na všech kontinentech (Asie, Afrika, Latinská Amerika a Austrálie), tyto regiony však patří mezi hlavní producenty a exportéry bioproduktů. Právě Severní Amerika a Evropa však patří mezi hlavní producenty a exportéry bioproduktů. Jejich obrat s biopotravinami tvoří 96% celosvětového obratu s touto komoditou. Dle údajů FiBL (Research Institute of Organic Agriculture) a IFOAM je ekologické zemědělství praktikováno ve 164 zemích na 37,5 milionů ha (0,9% celkové rozlohy zemědělské půdy) a na základě analýz Organic Monitor bylo celosvětově prodáno biopotravin za více než 64 miliard USD (viz obrázek č. 5).

Obrázek 5: Celková rozloha ekologicky obhospodařované zemědělské půdy

Zdroj: <http://www.organic-world.net/2613.html?&L=jdartlmhkb#c10029>

Evropská unie má celkem 28 členů s 507,7 miliony obyvatel, což představuje 7,3% světové populace.

V roce 2012 celková výměra ekologicky obhospodařované půdy v EU činila 10 milionů ha, což představuje 5,6 % podíl celkové rozlohy zemědělské půdy, v tomto roce bylo zaevidováno celkem 250 tisíc ekologických producentů.

V roce 2012 bylo v EU dosaženo obratu na trhu s biopotravinami 20,9 miliard euro (v Evropě 22,8 miliard euro), což představuje meziroční nárůst o 6% oproti roku 2011. Evropa má tak nejrozvinutější trh s biopotravinami na světě.

Největší objemy prodeje biopotravin se soustřeďují zejména v západní části Evropy. 70 % biopotravin a bioproduktů je spotřebováno ve čtyřech západních zemích:

- Německo (32%)
- Francie (19%)
- Itálie (10%)
- Velká Británie (9%)

Alpské a skandinávské země patří k zemím s nejvyšší spotřebou biopotravin, v roce 2012 byl největší podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin dosažen v Rakousku, Švýcarsku či Dánsku (6-7%). Pro srovnání, podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin v České republice v roce 2012 představoval 0,6%. Rakousko je také na světové špičce, co se týká spotřeby biopotravin na jednoho obyvatele za rok (v roce 2012 to bylo 127 eur). V České republice činila v roce 2012 průměrná roční spotřeba na obyvatele pouze 6 eur (přepočteno kurzem České národní banky ze dne 14. 10. 2014).

4.1. Základní údaje a ekonomické ukazatele jednotlivých zemí

4.1.1. FRANCIE

Francie je největší zemí Evropy (rozloha 550 000 km², počet obyvatel 65,8 milionů), patří mezi zakládající členy Evropské unie (r. 1952). Od roku 1999 je členem eurozóny. Francie je pátou největší a nejbohatší ekonomikou světa a hned za Německem druhou největší ekonomikou v Evropě.

Disponuje největší rozlohou zemědělské (54%) a orné půdy v Evropě, patří mezi nejvýznamnější a největší zemědělské producenty a vývozce zemědělských výrobků. Zemědělství bylo vždy pro Francii klíčovým sektorem, agrární sektor zaměstnává 3% aktivního obyvatelstva (roční produkce dosahuje 61 miliard euro). V roce 2010 dosáhl počet zemědělských hospodářství celkem 514 800. Zemědělská politika je pro Francii velmi citlivou otázkou již z historického hlediska, týká se nejen 1,4 milionů ekonomicky aktivních obyvatel, ale také 3,6 milionů penzistů, výnosy ze zemědělské činnosti přinesou ročně do francouzského rozpočtu 163 miliard euro, přesto ekonomický význam zemědělství – agrárního sektoru klesá.

4.1.2. NĚMECKO

Německo má ze všech zemí EU nejvíce obyvatel (80,7 milionů, rozloha 356 854 km²). Stejně jako Francie patří mezi zakládající členy EU a od roku 1999 je členem eurozóny. Německo je třetí největší ekonomikou na světě.

Rozloha zemědělské půdy je 52,3%, zároveň je Německo největším evropským producentem vepřového masa, mléka a brambor. Celková zaměstnanost vykazuje v německém agrárním sektoru klesající tendenci, v roce 2012 pracovalo v sektoru 668 000 aktivních obyvatel. Také počet farem se neustále snižuje, v roce 2012 dosáhl počet zemědělských hospodářství 288 200. Podíl agrárního sektoru na tvorbě HDP je nejmenší ze všech odvětví německé ekonomiky, v roce 2012 představoval pouze 1%. V roce 2012 generoval agrární sektor 26,45 miliard euro. Na druhou stranu je nutné vyzdvihnout obrovský nárůst produktivity v zemědělství díky nasazení moderních výrobních technologií (v roce 2010 dosáhly náklady a investice 35,6 miliard euro).

4.1.3. ITÁLIE

Evropskou unii zakládala spolu s Francií, Německem a zeměmi Beneluxu (Belgie, Nizozemí a Lucemburk) také Itálie. Co se týká počtu obyvatel, je Itálie blíže k Francii (60,7 milionů) a rozlohou (301 263 km²) se naopak blíží k Německu. Stejně jako Francie a Německo je členem eurozóny od roku 1999.

Rozloha zemědělské půdy činí necelých 13 milionů ha, což představuje 37 % z celkové rozlohy země. Itálie je celosvětově druhým největším producentem olivového oleje a největším exportérem vín, hned za Francií. Celková zaměstnanost v zemědělství představuje 4,2% z celkové pracovní síly. Počet farem věnujících se zemědělství dosáhl neuvěřitelných 1 600 000. Problémem italského zemědělství je malá rozloha zemědělských podniků, cca 70% zaměstnává méně než deset pracovníků.

4.1.4. VELKÁ BRITÁNIE

Velká Británie vstoupila do EU v roce 1973, nicméně není součástí eurozóny. Počet obyvatel je 64,3 milionů, rozloha činí 244 82000 km² a zároveň představuje jednu z největších ekonomik v Evropě.

Rozloha zemědělské půdy činila v roce 2013 17,3 milionů ha, z toho 3,3% zemědělské půdy je využíváno pro produkci bio potravin. Velká Británie je největším producentem ovcí v EU, významné postavení má také chov hovězího dobytka, prasat a drůbeže. V zemědělství pracuje 200 000 aktivních osob, což představuje 1,2% z celkové pracovní síly. Podíl zemědělství na tvorbě HDP také neustále klesá (0,7%). Počet farem ve Velké Británii byl v roce 2013 celkem 222 000.

4.1.5. RAKOUSKO

Rakousko vstoupilo do EU až v roce 1995, se svojí rozlohou (83 870km²) a počtem obyvatel (8,5 milionů obyvatel) patří mezi menší státy EU.

Rozloha zemědělské půdy je 2,7 milionů ha.

Celkový počet farem v Rakousku byl v roce 2012 činil 130 702. Od roku 1999 tento počet neustále klesá, ale dochází k zvyšování průměrné výměry zemědělských farem. Podíl zemědělství a lesního hospodářství na tvorbě HDP v roce 2010 představoval 1,5%. Celková hodnota rakouského zemědělství v roce 2012 činila kolem 7.289 milionů EUR.

V oblasti ekologického zemědělství zaujímá Rakousko celosvětově jedno z předních míst

(21 766 ekologických farem a 19,7% ekologicky obhospodařované půdy v roce 2012). Převažují malé rodinné farmy s důrazem na ekologickou formu hospodaření. Rakousko také významně investuje do propagace domácích regionálních výrobků.

4.1.6. ČESKÁ REPUBLIKA

Česká republika je v porovnání s výše uvedenými zeměmi nejmladším členem EU, vstoupila do ní spolu s dalšími devíti zeměmi 1. 5. 2004. Co se týká velikosti, potom se nejen rozlohou (78 866 km²), ale i počtem obyvatel (10,5 milionů) nejvíce blíží k Rakousku.

Rozloha zemědělské půdy je 4 264 tisíc ha, což představuje přibližně polovinu (54%) celkové rozlohy státu. V zemědělství pracuje 140 000 osob a počet neustále klesá. Podíl zemědělství na tvorbě HDP představuje přibližně 1,32%. V současné době má české zemědělství problémy, zatímco v minulosti byly zapříčiněny špatně provedenými privatizacemi či restitucemi, dnes se hovoří o malé provázanosti mezi prvovýrobou a druhovýrobou (např. v ČR se vypěstují levná jablka, která se vyvezou do Rakouska, kde se zpracují na mošt, který pak Češi draze zaplatí). Velkým problémem také zůstává malá ochrana domácího trhu v porovnání s ostatními státy EU (levnější dovoz než domácí produkce).

4.2. Financování SZP a dotace na ekologické zemědělství

Financování SZP je od konce 90. let založené na dvoupilířové struktuře. Do prvního pilíře patří přímé platby a tržní nástroje a druhý pilíř je zaměřen na rozvoj venkova.

Po roce 2013 měly být ukončeny programy plateb SPS (single payment system neboli systém jednotné platby na farmu) a SAPS (single area payment system neboli systém jednotné platby na plochu) a měly být nahrazeny vícesložkovým systémem přímých plateb založeným na platebních nárocích, jenž obsahuje:

- **Základní přímou platbu** (poskytována pouze aktivním zemědělcům)
- **30% povinnou složku na ozelenění (greening)** – členské státy budou mít k dispozici 30% národní obálky, aby mohly zaplatit tyto aktivity. K tomu budou

sloužit tři nástroje:

1. Udržování trvalých pastvin.
2. Diverzifikace plodin – platí pro farmy s výměrou orné půdy nad 3 ha, zemědělec musí v osevním postupu střídat nejméně 3 druhy plodin na orné půdě.
3. Zachování „ekologicky zaměřené plochy“ v rozsahu minimálně 7% rozlohy zemědělské půdy s výjimkou trvalých pastvin.

Výše uvedené podmínky se nevztahují na ekologické zemědělce.

- **Oblasti s přírodním znevýhodněním** – všechny členské státy mohou poskytnout doplňkovou platbu pro oblasti s přírodním znevýhodněním do celkové výše 5% národní obálky pro přímé platby, toto opatření je dobrovolné a netýká se možnosti, která dává program rozvoje venkova méně výhodným oblastem (LFA – Less favoured area) v rámci 2. pilíře.
- **Mladí zemědělci** – základní přímá platba pro začínající mladé farmáře do 40 let věku bude navýšena o dodatečných 25% po dobu pěti let.
- **Malí zemědělci** – členský stát má povinnost alokovat až 10% národní obálky, záleží však na farmáři, zda se do programu přihlásí, využití je tedy pro malé zemědělce dobrovolné.

Mezi další podmínky pro přímé platby patří přesuny fondů mezi prvním a druhým pilířem, členské státy mohou přesunout až 10% z národní obálky určené pro první pilíř do obálky určené na rozvoj venkova. Další podmínkou je Cross compliance – kontrola podmíněnosti pro všechny zemědělce, která se týká základního požadavku spojeného s ochranou životního prostředí, veřejného zdraví, péčí a welfare zvířat a plněním živočišných a rostlinných standardů a dodržování minimálních požadavků v rámci agroenvironmentálních opatření. Celková suma všech přímých plateb podniku podléhá zastropování neboli cappingu. Zemědělec tak může získat na přímých platbách maximálně 300 000 EUR ročně, platby podléhají degeneraci a krácení.

Politika rozvoje venkova doplňuje přímé platby SZP a tím přispívá k dosahování hlavních cílů stanovených ve Smlouvě o fungování EU.

„Evropský zemědělský fond rozvoje venkova – EAFRD (European Agricultural Fund for Rural Development), je přizpůsoben novému, Společnému strategickému rámci,

který také bude využit pro Evropský fond rozvoje regionů – ERDF (European Regional Development Fund), Evropský sociální fond – ESF, Kohezní fond – CF e pro Evropský mořský a rybolovný fond. EMFF (European Maritime Fisheries Fund), obsahem je naplnění tří cílů programu Strategie Evropa 2020:

- *zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství;*
- *udržitelné řízení přírodních zdrojů;*
- *vyvážený rozvoj venkovských oblastí.³⁶*

Dotace na ekologické zemědělství se vyplácejí z Programu rozvoje venkova (PRV), kde je ekologické zemědělství jedním z agroenvironmentálních opatření, výše podpory se liší podle obhospodařované kultury.

Dotace jsou vypláceny na hektar zemědělské půdy. Navíc ekologičtí zemědělci dostávají i ostatní dotace (přímé platby, LFA, ošetřování travních porostů).

I výrobci biopotravin a faremní zpracovatelé biopotravin jsou od roku 2007 bodově zvýhodněni v Ose I PRV v rámci opatření Přidávání hodnoty zemědělským i potravinářským produktům a mají tak možnost investovat do výstavby nebo rekonstrukce prostor pro výrobu či skladování biopotravin, nebo i do marketingu biopotravin.

Ekologičtí farmáři mají největší zájem o opatření Zahájení činnosti mladých zemědělců a Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům.

4.3. Vývoj trhu s biopotravinami ve vybraných evropských zemích

4.3.1. FRANCIE

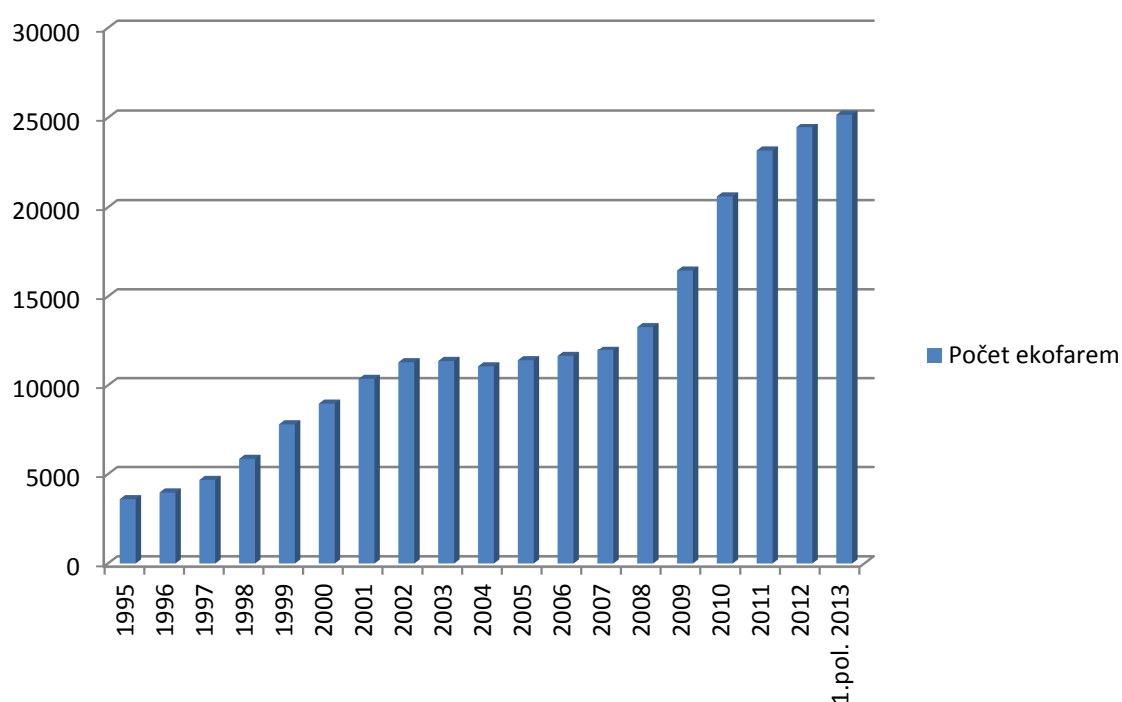
Francie je kolébkou ekologického zemědělství, vzniklo ve 20. letech minulého století a důraz byl kladen zejména na etické a šetrné zacházení se zvířaty a obhospodařování zemědělské půdy s ohledem na životní prostředí. Díky instituci Agence Bio a podpoře francouzské vlády ekologické zemědělství ve Francii zažívá expanzi. V roce 2012 celkový počet ekologicky hospodařících podniků byl 24 425 a od 1.1. 2013 do 30.6. 2013 bylo zaregistrováno 1290 nových ekologických producentů, díky kterým přesáhl celkový počet

---

³⁶ Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014 - 2020

ekologických farem 25 000. Poslední údaj týkající se počtu ekofareem se vztahuje k datu 15. 5. 2014. K tomuto dnu celkový počet ekologických fareem dosáhl 26 5000. Z grafu č. 1 vyplývá, že v letech 2001 až 2007 počet ekologických fareem osciloval kolem 11 000 a teprve až od roku 2008 jejich počet každoročně rostl. Jediný pokles, co se týká průměrné výměry ekologických fareem, byl zaznamenán v roce 2008, to bylo 46 ha a v roce 2012 o 4 ha méně tedy 42 ha.

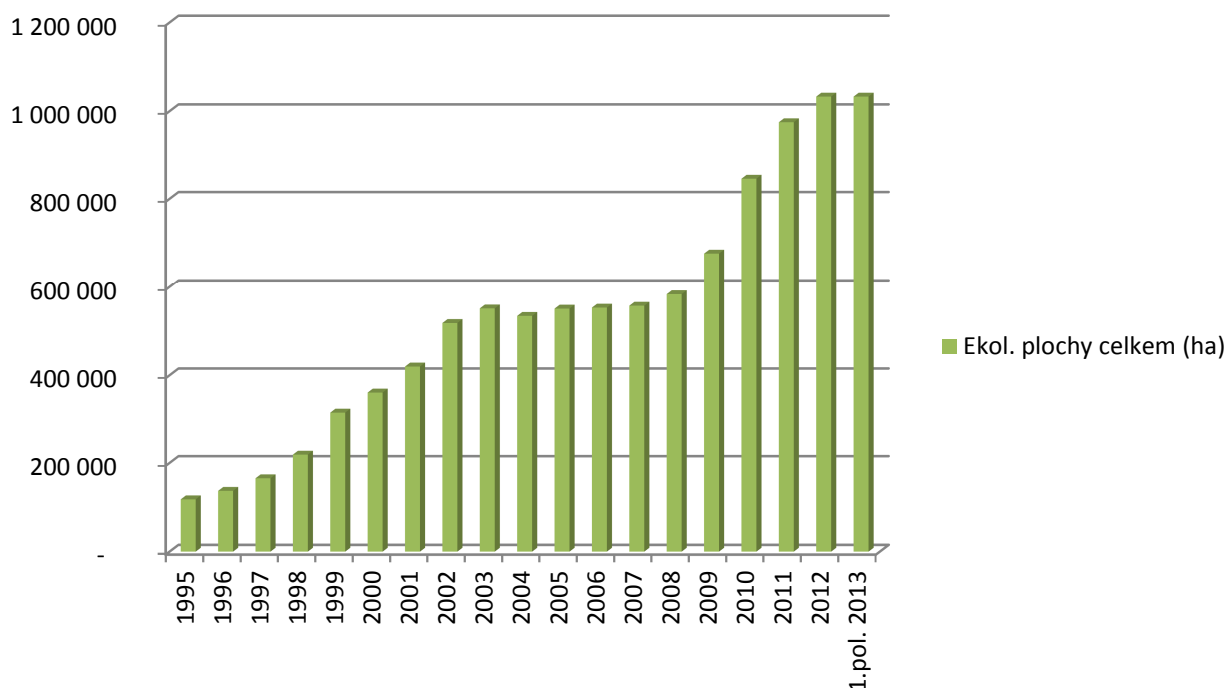
Graf 1: Vývoj počtu ekofareem ve Francii od roku 1995 do r. 2013

Zdroj: Autorka na základě Agence Bio

Celková výměra ekologicky obhospodařované půdy dosáhla v roce 2012 1 032 941 ha, z toho 855 644 ha je certifikováno jako bio a 177 297 ha je v konverzi (období přechodu z konvenčního na ekologické zemědělství, zpravidla trvá 2-3 roky).

Graf 2: Vývoj výměry ekoploch ve Francii od roku 1995 do r. 2013 (v ha)

Zdroj: Autorka na základě Agence Bio

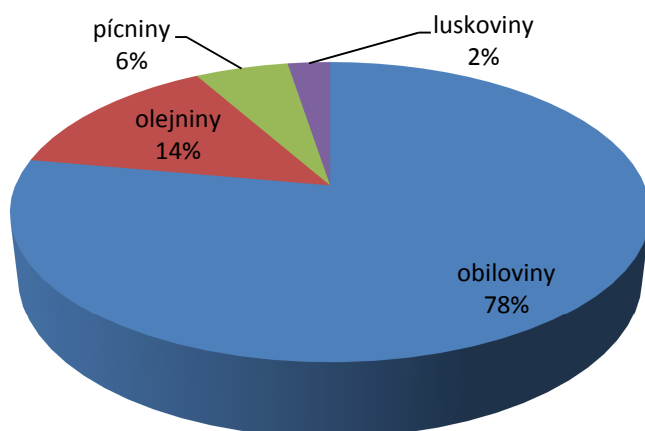
Z grafu č. 2 vyplývá, že k největšímu nárůstu ekoploch došlo v roce 2010 a to o 169 046 ha.

Ekologické zemědělství ve Francii tak představuje atraktivní alternativu ke konvenčnímu zemědělství, podíl ekologických ploch na celkové zemědělské půdě činí 3,93%, podíl ekologických farem 5,4% a více než 7% podíl pracujících v zemědělství. Polovina ekologických ploch se nachází v pěti regionech a to: Midi Pyrénées, Pays de la Loire, Languedoc- Roussillon, Rhone-Alpes a Provence-Alpes-Cote d'Azur.

Rostlinná výroba

Dle údajů Agence Bio v roce 2013 hospodařili francouzští zemědělci na 1 060 756 ha ekologických ploch, z toho nejvyšší podíl měly trvale travní porosty (cca 65%), orná půda 20 % a 9 % připadalo na trvalé kultury (vinná réva a ovocné stromy). V rámci rostlinné výroby dominovaly na orné půdě obiloviny (78%), olejniny (14%), luskoviny dosáhly nejmenšího podílu a to 2 % (viz graf č. 3).

Graf 3: Výměra rostlinných komodit na orné půdě v ekologickém zemědělství ve Francii v r. 2013

Zdroj: Autorka na základě Agence Bio

Dle údajů Agence Bio v roce 2011 se Francie umístila na prvním místě v EU v pěstování ekologické sóji. Francouzští ekologičtí farmáři jsou také významnými pěstiteli ekologických obilovin, v roce 2012 skončili na čtvrtém místě s celkovým podílem 11%. Francie zaujímala v roce 2012 také třetí místo v pěstování bio zeleniny a druhé místo v pěstování bio peckovitého ovoce, které se pěstovalo na 3 885 ha (45% švestek a 29% meruněk). Jak je známo Francie je největším producentem vinné révy - a to platí také o ekologicky vypěstované vinné révě. V roce 2011 bylo 89% ekologických vinic koncentrováno ve třech státech: ve Španělsku (s celkovým podílem v EU 37%) ve Francii (s celkovým podílem 28%) a v Itálii (s celkovým podílem 24%).

Živočišná výroba

Z tabulky č. 5 vyplývá, že v roce 2013 bylo ve Francii ekologicky chováno celkem 232 422 kusů skotu (110 979 kusů masné plemeno a 121 443 kusů mléčné plemeno). Z celkového počtu chovaného skotu tvořil biologický chov 3%. Celkový počet odchovaných slepic byl 11 306 605 kusů (brojleři 7 956 236 kusů a nosnice 3 350 369 kusů). Z celkového počtu chovaných nosnic tvořil biologický chov 7,7%, u brojlerů 1%. U ekologicky chovaných ovcí došlo k meziročnímu nárůstu pouze o 1%. Z celkového počtu chovaných koz 44 180 ks představoval ekologický chov 5%.

K nejdynamičtějšímu odvětví v živočišné výrobě patří ve Francii od roku 2007 biologický chov včel, z celkového počtu včelích úlů 93 157 představoval ekologický chov 11,1%.

Tabulka 5: Počet chovaných zvířat v ekologickém chovu ve Francii v roce 2013

Kategorie zvířat	Počet BIO zvířat (ks)
Drůbež	11 306 605
Skot	232 422
Ovce	205 543
Kozy	44 180
Prasata	8 042
Včelí úly	93 157

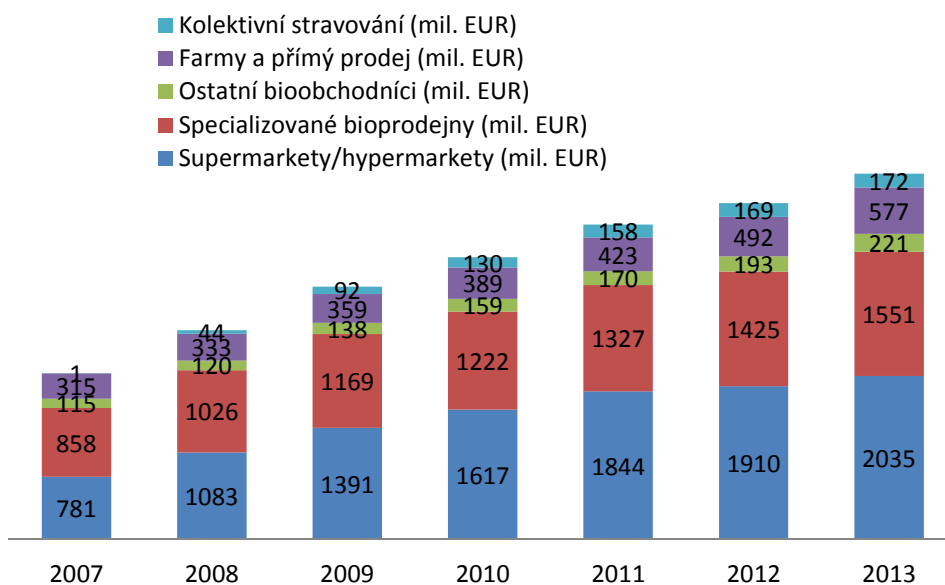
Zdroj: Autorka na základě Agence Bio

V roce 2012 se Francie umístila v rámci EU na prvním místě v produkci biovajec s celkovým počtem nosnic 3,4 milionů. Je také významným producentem drůbeže, v roce 2011 skončila na prvním místě s celkovým počtem ekologické drůbeže 11,3 milionů. Co se týká chovu ekologického skotu, respektive masného plemena, se v roce 2011 Francie umístila na druhém místě a stejné místo zaujímal také v biologickém chovu včel s celkovým podílem 19%.

Spotřeba biopotravin

V rámci Evropy dosahuje Francie spolu s Německem, Velkou Británií a Itálií největších objemů prodeje biopotravin. Již dlouhodobě se Francie drží na druhém místě, hned za Německem. Z níže uvedeného grafu č. 4 vyplývá, že v roce 2013 dosáhl trh s biopotravinami ve Francii obrátu 4,56 miliard eur a zaznamenal meziroční nárůst o 8%. Nejvyšší meziroční nárůst byl zaznamenán v roce 2008, a to o 21%, nejnižší pak v roce 2012, a to o 6%.

Graf 4: Vývoj trhu s biopotravinami dle odbytových míst ve Francii

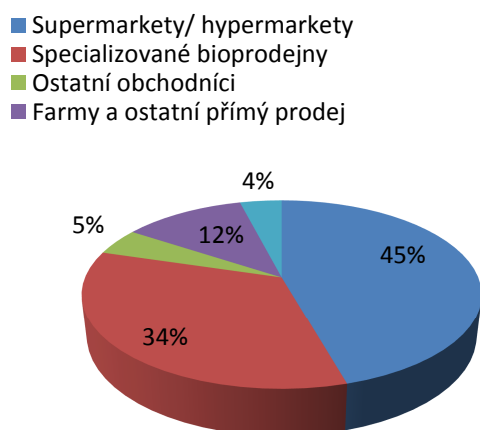
Zdroj: Autorka na základě Agence Bio

Tržní podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů byl ve výši 2,5% v roce 2013 a v roce 2012 2,3%.

V roce 2012 činila roční průměrná spotřeba biopotravin na obyvatele 58 eur.

Distribuce biopotravin

Graf 5: Podíl odbytových míst biopotravin ve Francii v roce 2012

Zdroj: Autorka na základě Agence Bio

Ve Francii mají na trhu s biopotravinami stále dominantní postavení maloobchodní řetězce supermarketů a hypermarketů. Z grafu č. 5 vyplývá, že téměř 79% všech biopotravin nakoupili Francouzi právě v supermarketech a specializovaných bioobchodech. Francouzi také rádi nakupují na místních trzích i biotržích, které ve Francii rovněž existují. (Viz obrázek č. 6 - nejstarší pařížský biotrh Le marché des Batignolles, kde nabídka bioproduktů a biopotravin je opravdu široká). Návštěva takového biotruhu může pro českého spotřebitele znamenat „šok“, protože nabídka biopotravin je opravdu široká počínaje bio exotickým ovocem, bio ořechy, bio uzeninami, širokou nabídkou bio mléčných výrobků až po bio dezerty, které jsou nejen zdravé, ale i velmi chutné.

Obrázek 6: Pařížský biotrh Le marché des Batignolles

Zdroj: Autorka

Na základě průzkumu Agence Bio 75% Francouzů nakupuje nejméně jeden bioprodukt či biopotravinu měsíčně, 19% týdně a 9% každý den. Z průzkumu agentury Agence Bio vyplývá, že čerstvé biopotraviny zůstávají mezi Francouzi nejoblíbenější, na prvním místě skončila biozelenina spolu s bioovocem, na druhém biomléko a mléčné výrobky a na třetím místě biovejčeka.

Co se týká importu bioproduktů, dováží Francie pouze 25% z toho 13% z EU a 12% mimo EU.

4.3.2. NĚMECKO

Ekologické zemědělství v Německu je velmi rozvinuté a má dlouhodobou tradici. Jeho počátky sahají ke konci 19. století. Rozvoj ve všech spolkových zemích nastal však až po sjednocení Německa. Další rozmach následoval v roce 2000, kdy se počet ekologických farem zvýšil o 18% z celkového počtu 10 425 na 12 740. V roce 2013 bylo v Německu ekologicky obhospodařováno téměř 1. 060 689 ha na více než 23 271 farmách. To

představovalo 6,8% z celkových zemědělských ploch a 8,2% z celkového počtu zemědělských farem. Od roku 2011 se podíl ekologických ploch pohybuje okolo 6%. Většina německých ekologických zemědělců je organizovaná v různých asociacích, mezi největší a nejstarší patří Bioland (založený v roce 1971 skupinou farmářů, kteří stavěli své zemědělské postupy na principech „ekologicko-biologického zemědělství“ Dr. Müllera a DR. Rusche) a Demeter, Biopark. Jako další lze jmenovat též Naturland, Biokreis či Gäa.

„Zástupci těchto asociací, výrobci biopotravin a obchodníci s biopotravinami založili v roce 2002 hlavní asociaci "Bund Ökologischer Lebensmittelwirtschaft" (BÖLW) zastřešující celý sektor ekologického zemědělství.“³⁷

Zpočátku bylo ekologické zemědělství nejvíce koncentrováno v jižním Německu (např. v Bavorsku), později po sjednocení Německa se rozšířilo i do nových spolkových zemí.

Průměrná rozloha ekologické farmy činí kolem 55 ha.

Rostlinná výroba

Dle údajů Agence Bio v roce 2012 se Německo umístilo na prvním místě v pěstování ekologické pšenice (56 000 ha pšenice a 18 000 ha žita). Němečtí ekologičtí farmáři jsou také největšími pěstiteli ekologických brambor. Na přibližně 8 300 ha bylo v roce 2012 sklizeno celkem 150 000 tun. Německo zaujímalo v roce 2012 také první místo v pěstování bio mrkve a bio jahod.

Živočišná výroba

V rámci živočišné výroby v roce 2012 zaujímalo Německo první místo v produkci ekologického mléka (670 930 tun) a dále v oblasti ekologického chovu skotu. V roce 2012 skončilo na druhém místě v produkci bio vajec.

---

³⁷ http://www.bmel.de/EN/Agriculture/SustainableLandUse/_Texte/OrganicFarmingInGermany.html
[18.10.2014]

Spotřeba biopotravin

Německo má již dlouhodobě největší obraty s biopotravinami a tvoří tak největší trh s biopotravinami v Evropě hned za USA. V roce 2013 bylo dosaženo obratu

7,55 miliard eur, maloobchodní prodej biopotravin tak vzrostl o 7% oproti roku 2012.

V roce 2012 činila roční průměrná spotřeba biopotravin na obyvatele 86 eur.

Tržní podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů byl v roce 2012 ve výši 3,7%.

*„Pozice německých ekologických zemědělců je taková, že v současné době nedokáží německý trh nasytit. I když obrat na trhu s biovýrobky stoupá, zůstává produkce německého ekologického zemědělství pozadu. Proto, aby byla pokryta poptávka, musí být její část nahrazena rostoucím dovozem biovýrobků. Sektor biopotravin je tak jediným odvětvím v potravinářské produkci, který nebude hned tak nasycen“.*³⁸

4.3.3. ITÁLIE

„V Itálii sahají nejstarší zkušenosti v ekologickém zemědělství do 60. let minulého století, ale až v 70. letech se ekologickým zemědělstvím začalo zabývat stále více farmářů a spotřebitelé se zajímali o lepší kvalitu života a stravování. Během poloviny 80. let byla zřízena Národní komise pro ekologické zemědělství (Commissione Nazionale Casse Biologico). Tato komise vytvořená ze zástupců organizací a sdružení spotřebitelů z každého italského regionu stanovila první celonárodní regulační standardy pro ekologické zemědělství. Jakmile byla přijata legislativa EU o pravidlech ekologického zemědělství

*(EU – Regulation 2092/91), řada malých ekologických farem a výborů výrobců a spotřebitelů operujících v každém regionu se reorganizovala, spojila síly prostřednictvím fúzí a federativní sítě.“*³⁹

---

³⁸ <http://www.agronavigator.cz/service.asp?act=print&val=119499> [24.10.2014]

³⁹ VONDRÁŠKOVÁ Š., Vývojové trendy ekologického zemědělství, 2006, str.32

Dle údajů Ministerstva zemědělství v roce 2012 hospodařilo 43 852 italských ekologických farem na 1 167 362 ha půdy, což představovalo 9,12% celkové výměry zemědělské půdy.

Rostlinná výroba

V roce 2012 vypěstovali italští ekologičtí zemědělci v rámci Evropy nejvíce bio zeleniny (zejména na Sicílii). Itálie patří mezi významné evropské producenty bio mrkve a bio rajčat. Co se týká produkce bio ovoce a bio oliv, tak Itálie skončila v roce 2012 na druhém místě, hned za Španělskem. V Itálii se vypěstovalo nejvíce bio citrusů, bio peckovitého ovoce (švestky, broskve, nektarinky, třešně a meruňky). V produkci bio vinné révy se Itálie umístila v roce 2012 na třetím místě hned za Španělskem a Itálií.

Živočišná výroba

V rámci živočišné výroby v roce 2011 zaujímali italští farmáři první místo v ekologickém chovu včel s celkovým podílem 21%, hned za Itálií se umístila Francie (19%).

Spotřeba biopotravin

Italští spotřebitelé se zajímají o životní prostředí a velmi dbají o své zdraví, proto rok 2012 znamenal progresivní nárůst ve spotřebě biopotravin, v tomto roce činil celkový obrat s biopotravinami realizovaný italskými subjekty 3,1 miliard eur, prodej biopotravin tak vzrostl o 11% oproti roku 2011.

V roce 2012 činila roční průměrná spotřeba biopotravin na obyvatele 31 eur.

Tržní podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů byl v roce 2012 ve výši 1,5%.

4.3.4. VELKÁ BRITÁNIE

Dle údajů SOIL ASSOCIATION v roce 2013 hospodařilo 4 281 britských ekologických farem na asi 606 000 ha půdy (3,5% celkové výměry zemědělské půdy). Největší podíl ekologicky obhospodařované půdy připadá na Wales (7,6%). V Anglii je to 3,6%, ve

Skotsku 2,7% a nejméně v Severním Irsku 1%. Je zajímavé, že oproti roku 2012 došlo k poklesu ekologicky obhospodařované půdy o 7,6%, nejvíce v Severním Irsku a to o 16,7%.

Rostlinná výroba

Co se týká rostlinné produkce, nemá Velká Británie žádné prvenství - na rozdíl od živočišné výroby. Dle údajů Agence Bio je však významným producentem bio zeleniny, v roce 2012 skončila na čtvrtém místě, hned za Francií.

Živočišná výroba

Velká Británie je hlavním producentem ekologických lososů, chovají se zejména ve Skotsku a Severním Irsku. V roce 2012 činil v Irsku podíl ekologického lososa 82%, což představovalo 8 700 tun oproti konvenčnímu chovu (10 200 tun). V Severním Irsku je pouze jeden producent lososů a chová pouze ekologické lososy. Ročně produkuje kolem 500 tun ekologických lososů. Britští ekologičtí farmáři jsou také významnými chovateli ekologické drůbeže, v roce 2012 se umístili na druhém místě, hned za Francií. V rámci EU se VB umístila na prvním místě v chovu ekologických ovcí.

Spotřeba biopotravin

Dle údajů Soil Association v roce 2013 dosáhl britský trh s biopotravinami obratu 1,8 miliard liber (2 miliardy eur), což představovalo nárůst o 2,8% oproti předchozímu roku. Zatímco v celé Evropě byl zaznamenán progresivní nárůst spotřeby biopotravin, ve Velké Británii docházelo poslední čtyři roky k poklesu poptávky po biopotravinách (v roce 2010 pokles o 5,9%, v roce 2011 pokles o 3,7%, v roce 2012 pokles o 1,5%) a až v roce 2013 byl tento degresivní trend zastaven.

V roce 2012 činila roční průměrná spotřeba biopotravin na obyvatele 32 eur.

Tržní podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů byl v roce 2012 ve výši 1,5%.

4.3.5. RAKOUSKO

„První vlna rozsáhlé konverze běžného zemědělství na ekologické proběhla v 90. letech na základě zavedení celostátních subvencí, národního agroekologického programu a podnětů pro převedení luk a pastvin na ekologické metody hospodaření. Další boom byl zaznamenán v období let 2000–2003 po přehodnocení tržní poptávky, která naznačovala zájem spotřebitelů a růst budoucí.“⁴⁰

Dle údajů BIO AUSTRIA v roce 2012 v Rakousku hospodařilo 21 275 ekologických farem na 532 107 ha půdy (19,7% výměry zemědělské půdy).

Rostlinná výroba

V roce 2012 se Rakousko zařadilo mezi osm nejvýznamnějších evropských producentů ekologických obilovin, jeho podíl byl 7 %. Rakouští ekologičtí zemědělci pěstovali také nejvíce cukrové řepy, kterou pěstovali na 1 208 ha (Německo skončilo na druhém místě s 1 200 ha). Vypěstovalo se celkem 6 893 tun ekologické cukrové řepy, což představovalo podíl 2,5% na celkové produkci. Rakouští ekologičtí zemědělci dosáhli v rámci EU 2% podílu v pěstování bio vinné révy, která se pěstovala na celkové ploše 4 259 ha (např. Německo dosáhlo podílu 3% na ploše 7 400 ha).

Živočišná výroba

V roce 2012 se rakouští farmáři umístili na čtvrtém místě v produkci ekologického mléka. (418 000 tun) a dosáhli tak nejvyššího podílu na celkové produkci (14,1%). Rakousko také patří mezi významné chovatele ekologických koz.

Spotřeba biopotravin

Spotřeba biopotravin v Rakousku dosáhla v roce 2012 1,1 miliard eur.

V roce 2012 činila roční průměrná spotřeba biopotravin na obyvatele 127 eur.

Tržní podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů byl v roce 2012 ve výši 6,5%.

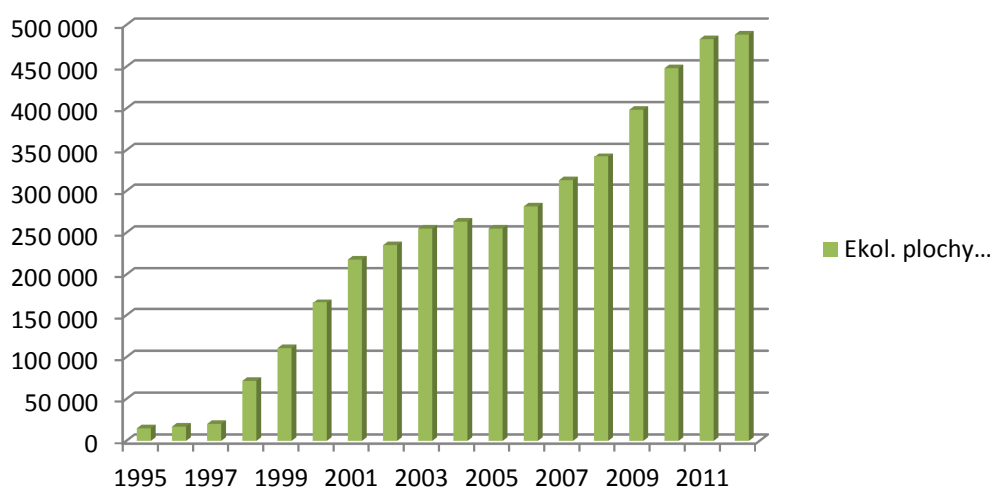
---

⁴⁰ VONDRÁŠKOVÁ Š., Vývojové trendy ekologického zemědělství, 2006, str. 42

4.3.6. ČESKÁ REPUBLIKA

V rámci EU patří Česká republika mezi země s vysokou výměrou ploch zařazených do systému ekologického zemědělství. V roce 2009 se ČR umístila na čtvrtém místě s podílem ekoploch 9,38%, na prvním místě skončilo Rakouskou s 18,5%. V roce 2012 hospodařilo v ČR celkem 3923 ekologických farmářů na celkové výměře 488 483 ha (viz graf č. 6), což představovalo podíl ekologických ploch 11,46% z celkové výměry zemědělského půdního fondu. Ekologické zemědělství se rozvíjí v ČR od roku 1989.

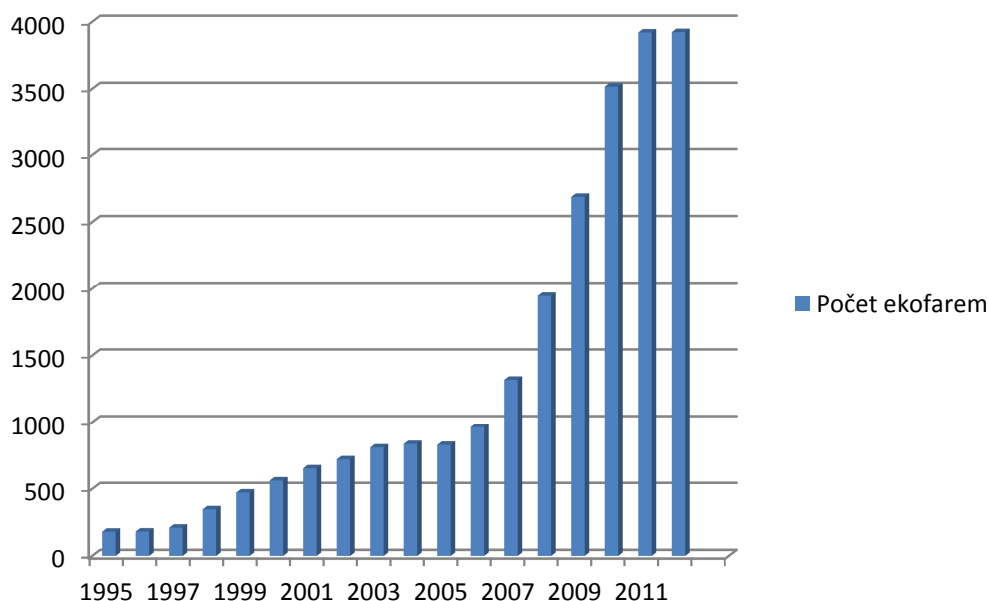
Graf 6: Vývoj výměry ekoploch v ČR od roku 1995 do roku 2012

Zdroj: Autorka na základě statistického šetření ÚZEI

Z grafu č. 7 vyplývá, že k největšímu nárůstu počtu ekologických farem došlo v roce 2010, kdy se počet zvýšil o 828 ekologických farem. Od roku 2007 počet ekofarem v ČR roste dynamickým tempem.

Graf 7: Vývoj počtu ekofarem v ČR od roku 1995 do roku 2012

Zdroj: Autorka na základě statistického šetření ÚZEI

„Průměrná velikost ekofarmy dosáhla nejvyšší výměry 333 ha v roce 2001. Od té doby trvale klesá. Ke konci roku 2012 činil průměr 125 ha na ekofarmu (123 ha v roce 2011). Znamená to, že do EZ poslední roky vstupovaly farmy s nižší výměrou a dále byl pokles způsoben také dělením stávajících farem na menší celky. Přesto stále platí, že výměra průměrné ekofarmy je větší než průměrná výměra farmy konvenční (okolo 80 ha). ČR dlouhodobě patří k zemím, kde průměrná velikost ekofarmy výrazně převyšuje evropský průměr, který se pohybuje okolo 40 ha.⁴¹

V roce 2012 dosahovala výměra trvale travních porostů 404 950 ha, výměra orné půdy 58 625 ha a výměra trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice) 7 693 ha a ostatní plochy 17 215 ha. Například u výměry vinic dochází ke každoročnímu nárůstu, k 31.12. 2012 dosahovala 1000 ha.

Mezi hlavní oblasti ekologického zemědělství v ČR patří méně příznivé horské a podhorské oblasti (LFA – Less Favoured Areas), 60% ekoploch se nachází v pěti krajích a to v Jihočeském, Moravskoslezském, Plzeňském, Karlovarském a Ústeckém. Nejvíce

⁴¹ http://eagri.cz/public/web/file/284641/Zprava_EZ_2012_final.pdf, Statistická šetření ekologického zemědělství, Základní statistické údaje (2012), ÚZEI, [20.9..2014]

ekologických farem se dlouhodobě nachází v Jihočeském kraji, který je následován Plzeňským, Moravskoslezským a Zlínským.

Dle statistického šetření ÚZEI pracovalo v roce 2011 na ekologických farmách celkem 12 665 osob, přičemž třetina připadala na rodinné příslušníky.

Rostlinná výroba

Z šetření ÚZEI vyplývá, že v roce 2012 v rámci rostlinné výroby patřily mezi hlavní plodiny na orné půdě obiloviny (46%), pícniny (39%) a technické plodiny (6,6%). Luskoviny zabíraly 4%, kde trvale převládá hrách setý. Je překvapující, že zelenina a okopaniny zabíraly pouze necelé 1%. Došlo také k významnému poklesu výměry technických plodin, hlavním důvodem bylo snížení výměry olejnin zejména řepky, slunečnice a hořčice.

Plocha trvalých kultur meziročně vzrostla o 3,6% a je tvořena převážně ovocnými sady (88% celkové plochy trvalých kultur), 11,5% pokrývají vinice a plocha chmelnic je zatím zanedbatelná. Z ovocných dřevin dominují jednoznačně jabloně s 35% podílem. Následují švestky (21%) a dále třešně/višně a meruňky (10%).⁴²

V rámci EU Česká republika skončila v roce 2011 na třetím místě v pěstování ekologického peckovitého ovoce, které se pěstovalo na 2 740 ha (téměř polovinu tvořily švestky).

Živočišná výroba

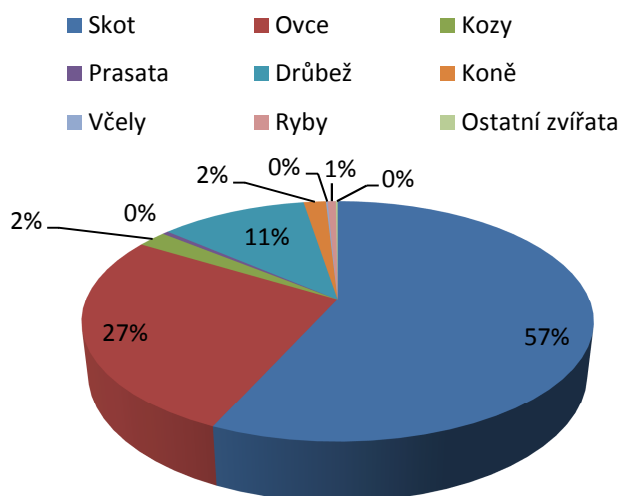
V živočišné výrobě došlo v roce 2012 k nárůstu počtu ekologicky chovaných zvířat o 13%, celkem bylo chováno 344 tisíc kusů zvířat bez započítání chovu včel a ryb.

Z grafu č. 8 vyplývá, že stále jednoznačně dominuje chov skotu s podílem 57%, dále chov ovcí 27% a chov drůbeže 11%. Mezi ekofarmáři se největší oblibě těší chov ovcí a koz, kdy je ekologicky chováno 42,3% ovcí a 32,3% koz.

---

⁴² http://eagri.cz/public/web/file/284641/Zprava_EZ_2012_final.pdf, Statistická šetření ekologického zemědělství, Základní statistické údaje (2012), ÚZEI, [23.9..2014]

Graf 8: Počet ekologicky chovaných zvířat v roce 2012

Zdroj: Autorka na základě statistického šetření ÚZEI

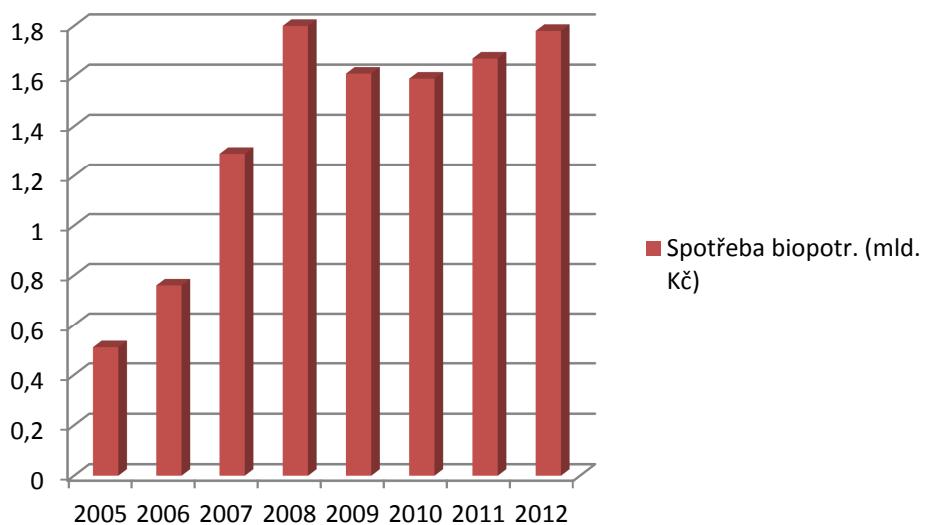
Česká republika je významným producentem ekologických ovcí, v roce 2011 se umístila na třetím místě s celkovým podílem 38% a dále významným producentem ekologických koz s celkovým podílem 27%.

Spotřeba biopotravin

Celkový obrat s biopotravinami českých subjektů včetně vývozu dosáhl v roce 2012 přibližně 2,4 miliard Kč. Z toho spotřeba biopotravin v ČR činila 1,78 miliard Kč, (což je nárůst o 6,7% proti roku 2011) a vývoz biopotravin vzrostl na cca 624 milionů Kč (z toho reexport činil 133 milionů Kč, tj. 21%). Průměrná roční spotřeba na obyvatele zůstává pod hranicí 200 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů se pohybuje mezi 0,6 – 0,7%. Z celkové spotřeby biopotravin činil obrat v maloobchodě 1 651 milionů Kč, ve veřejném stravování se obrat meziročně zdvojnásobil na 20 milionů Kč a téměř 105 milionů dosáhl obrat přímého prodeje (jde zejména o přímý prodej z ekofarem).⁴³

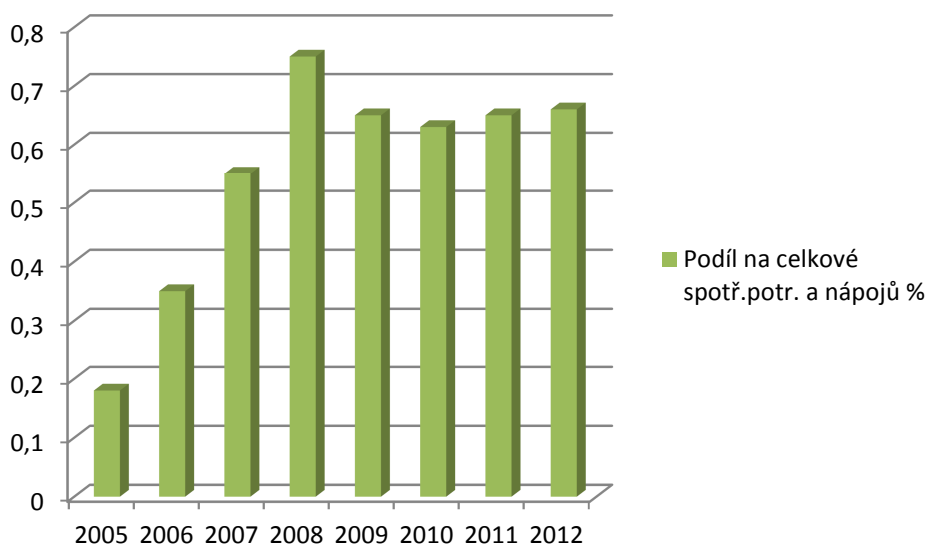
⁴³ http://eagri.cz/public/web/file/303544/Zprava_o_trhu_s_biopotravinami_za_rok_2012.pdf, Statistická šetření ekologického zemědělství, Základní statistické údaje (2012), ÚZEI, [22.9..2014]

Graf 9: Vývoj spotřeby biopotravin v ČR od roku 2006 do roku 2012

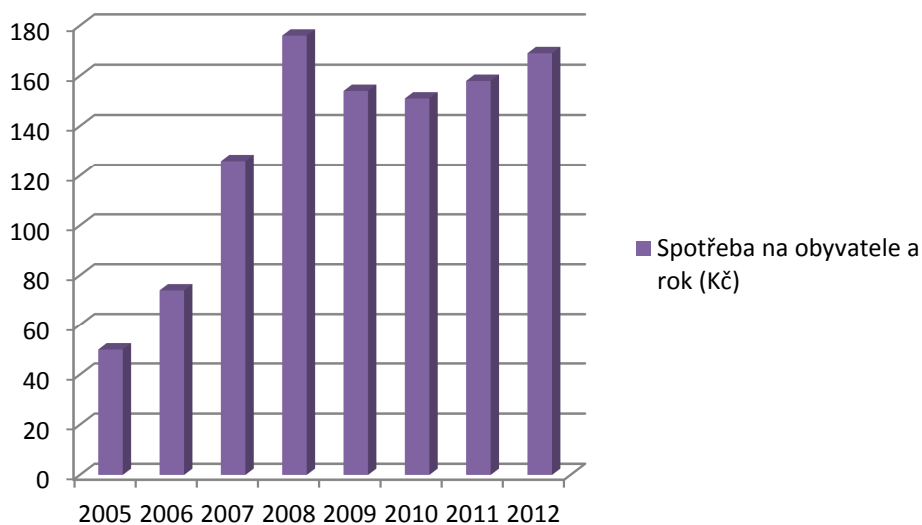
Zdroj: Autorka na základě statistického šetření ÚZEI

Graf 10: Vývoj podílu na celkové spotřebě v ČR od roku 2005 do roku 2012

Zdroj: Autorka na základě statistického šetření ÚZEI

Graf 11: Vývoj podílu spotřeby na obyvatele v ČR od roku 2005 do roku 2012 v Kč

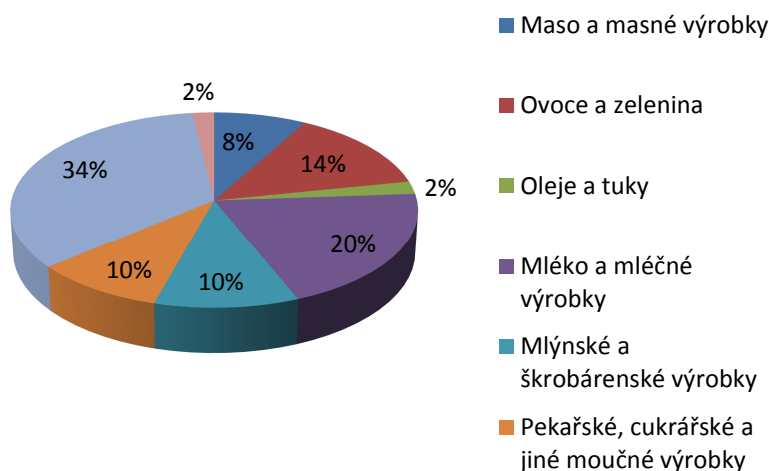
Zdroj: Autorka na základě statistického šetření ÚZEI

Z grafů č. 9, 10 a 11 jasně vyplývá, že v roce 2008 došlo k dynamickému nárůstu spotřeby biopotravin v ČR a tento rok nebyl do roku 2012 překonán. Například průměrná roční spotřeba na obyvatele v roce 2008 činila 176 Kč/rok a vzrostla tak o 28% oproti roku 2007. V roce 2012 došlo oproti roku 2011 k nárůstu pouze o 7%.

Poptávka po biopotravinách

Dle statistického šetření ÚZEI je struktura kategorií biopotravin v ČR od roku 2005 stabilní. V roce 2012 Češi nejčastěji nakupovali „Ostatní zpracované potraviny“, které tvořily 34% podíl na maloobchodním obratu biopotravin, přičemž 45% představují hotové pokrmy typu dětských výživ. Druhé místo zaujímal kategorií „Mléko a mléčné výrobky“ (20%), následována kategorií „Ovoce a zelenina“ (14%) (viz níže uvedený graf č. 12).

Graf 12: Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin v ČR v roce 2012 (%)

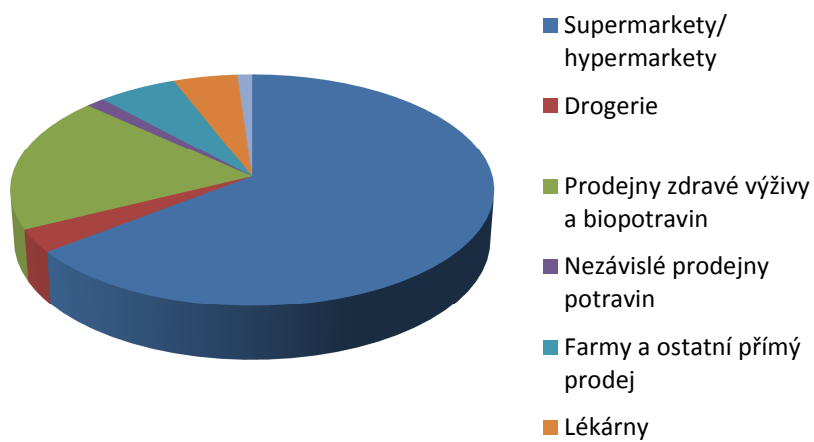

Zdroj: Autorka na základě statistického šetření ÚZEI

Distribuce biopotravin

Podíl hlavních odbytových míst na celkovém obratu biopotravin se v ČR od roku 2005 výrazně nemění. Jediná výrazná změna nastala v prodejnách zdravé výživy a biopotravin, v roce 2005 byl tento podíl na úrovni 37% a v roce 2012 to bylo již pouze 19%. Přesto tyto prodejny představují druhou příčku a na prvním místě s 64% skončily supermarkety a hypermarkety (viz graf č. 13).

Graf 13: Podíl odbytových míst biopotravin v roce 2012 (%)

Zdroj: Autorka na základě statistického šetření ÚZEI

5. KOMPARACE VÝVOJE SPOTŘEBY BIOPOTRAVIN VE FRANCII S VYBRANÝMI EVROPSKÝMI STÁTY

Biopotraviny se staly součástí nákupních košíků všech evropských spotřebitelů. I přes rozdílnost trhů v jednotlivých evropských zemích a navzdory ekonomické krizi, trh s biopotravinami roste a zdá se, že je velmi dobře adaptovatelný i vůči již zmíněné ekonomické krizi. K posouzení situace na trhu s biopotravinami slouží tři základní ukazatele:

- obrat na trhu s biopotravinami;
- podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin;
- průměrná spotřeba biopotravin na osobu/rok.

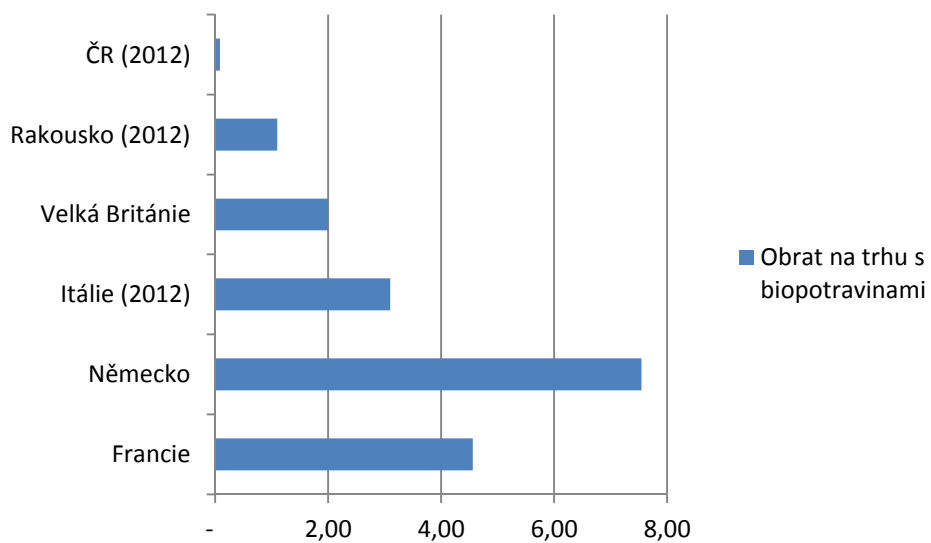
Pro komplexnější posouzení stavu rozvinutosti ekologického zemědělství v kontextu se spotřebou biopotravin budou dále porovnány níže uvedené ukazatele:

- celková rozloha ekologicky obhospodařované zemědělské půdy;
- podíl ploch v ekologickém zemědělství.

5.1. Obrat na trhu s biopotravinami

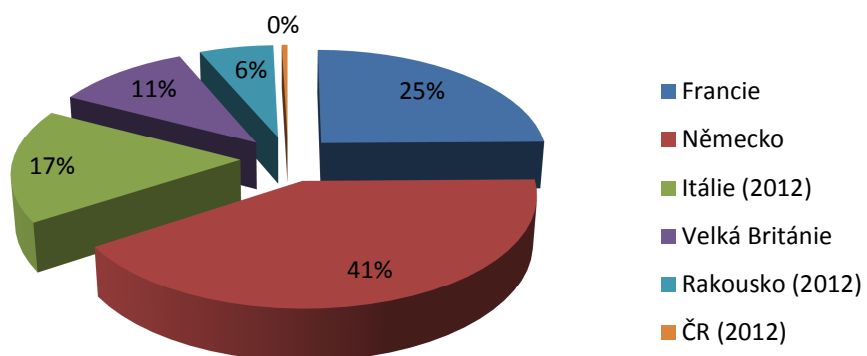
Obrat na trhu s biopotravinami lze definovat jako celkový objem prodeje biopotravin uskutečněný během určitého časového období. Z grafu č. 14 vyplývá, že Německo má největší obraty s biopotravinami a to již dlouhodobě. V roce 2013 utratili Němci za biopotraviny 7,55 miliard eur. Na druhém místě se umístila Francie (4,56 miliard eur), hned před Itálií (3,1 miliard eur). Je nutné si však uvědomit, že velikost trhu ovlivňuje více faktorů (počet obyvatel, rozloha země atd.). V rámci vybraných šesti zemích dosáhlo Německo celkového podílu na trhu s biopotravinami 41%, Francie 25% a Rakousko 6% (viz graf č. 15), což dokazuje, že tato alpská země má velmi rozvinutý trh s biopotravinami vzhledem k tomu, že oproti Německu má desetkrát méně obyvatel a její rozloha je čtyřikrát menší.

Graf 14: Obrat na trhu biopotravin v miliardách EUR v roce 2013

Zdroj: Autorka

Graf 15: Podíl obratu na trhu s biopotravinami v % 2013

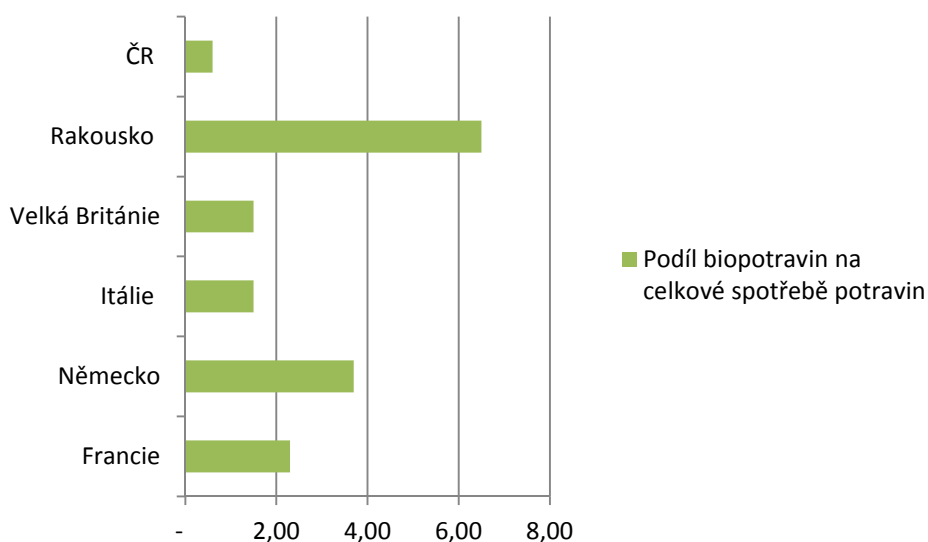
Zdroj: Autorka

5.2. Podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin

V případě komparace spotřeby biopotravin šesti různě velkými a lidnatými zeměmi je ukazatel podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin nepřesnější, není totiž již potřeba brát ohled na jiné faktory jako u předchozího ukazatele. Největší podíl byl dosažen v Rakousku (6,5%), na druhém místě Německo (3,7%), na třetím místě Francie (2,3%), na čtvrtém místě se stejným podílem 1,5% Velká Británie a Itálie a na posledním místě skončila Česká republika s podílem 0,6% (viz graf č. 16).

Graf 16: Podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin v % 2012

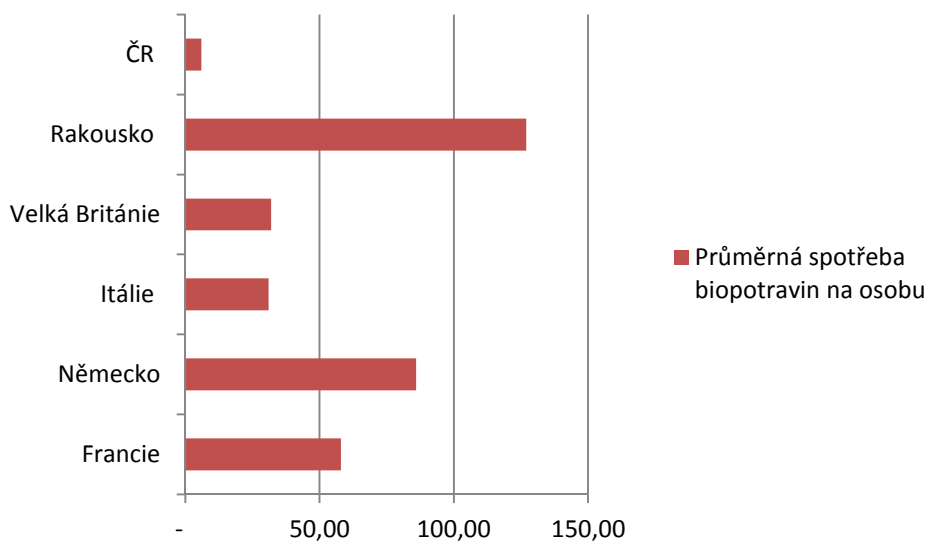

Zdroj: Autorka

5.3. Průměrná roční spotřeba biopotravin na osobu

Tento ukazatel potvrdil fakt, že nejrozvinutější trh s biopotravinami mají tři země a to Rakousko, Německo a Francie. Země skončily ve stejném pořadí jako v předchozím ukazateli a to v podílu biopotravin na celkové spotřebě potravin. V Rakousku byla průměrná roční spotřeba biopotravin na obyvatele 127 eur, v Německu 86 eur a ve Francii 58 eur (viz graf č. 17). Na základě těchto tří ukazatelů nejméně rozvinutý trh s biopotravinami má Česká republika.

Graf 17: Průměrná roční spotřeba biopotravin na osobu v r. 2012 (v EUR)

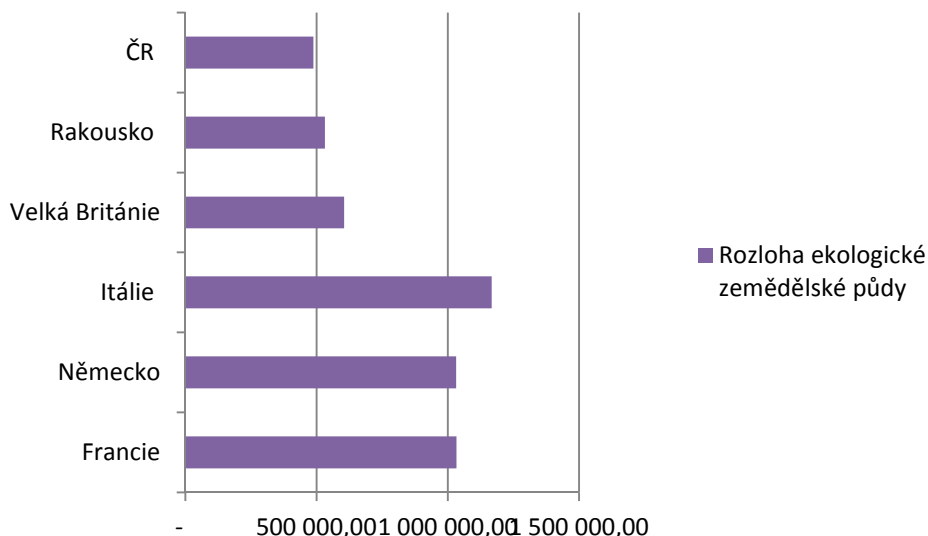

Zdroj: Autorka

5.4. Celková rozloha ekologicky obhospodařované zemědělské půdy

Z grafu č. 18 vyplývá, že největší rozlohu ekologicky obhospodařované zemědělské půdy má Itálie (1 167 362 ha), hned za Itálií se umístila Francie (1 032 941 ha) s Německem (1 032 355 ha).

Graf 18: Celková rozloha ekologicky obhospodařované zemědělské půdy v r. 2012 (v ha)

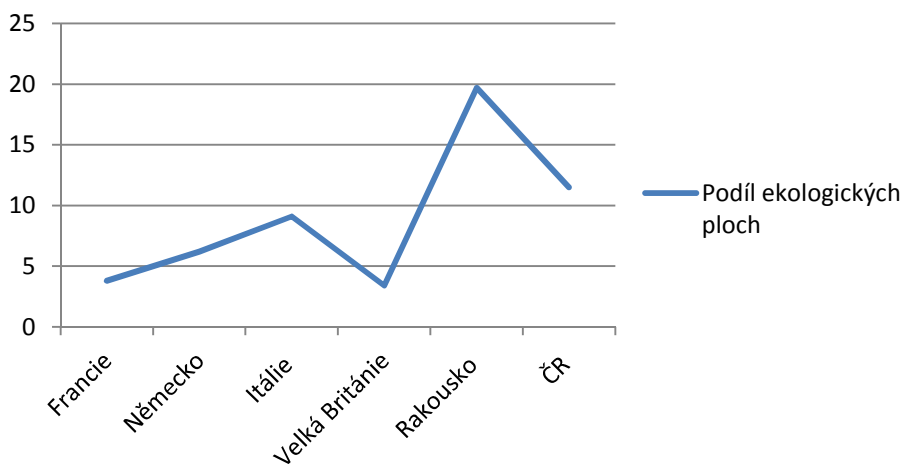
Zdroj: Autorka

5.5. Podíl ploch v ekologickém zemědělství

Rovněž u tohoto ukazatele Rakousko potvrdilo, že si vede velmi úspěšně nejen ve spotřebě biopotravin, ale také v ekologickém zemědělství. V roce 2012 bylo v rakouském systému ekologického zemědělství obhospodařováno 19,7% ploch z celkově obhospodařované výměry. Na druhém místě skončila Česká republika s 11,5% a na třetím místě Itálie 9,1%. (viz graf č. 19). U tohoto ukazatele je nutné také zmínit problém Německa, kdy poptávka převyšuje nabídku. Ekologicky obhospodařované plochy v Německu rostou méně dynamicky na rozdíl od spotřeby, proto je Německo také největším dovozcem biopotravin.

Francie skončila na předposledním místě s podílem 3,9% stojí tedy před stejným problémem jako Německo, kdy poptávka převyšuje nabídku.

Graf 19: Podíl ploch v ekologickém zemědělství v r. 2012 (v %)

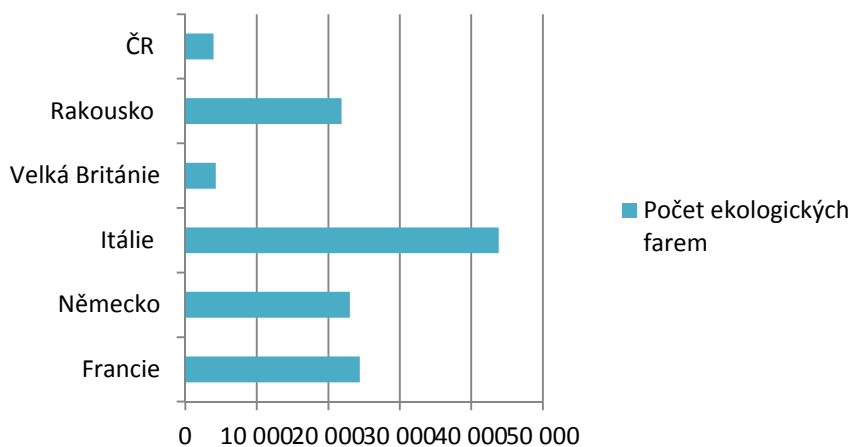

Zdroj: Autorka

5.6. Počet ekologických farem

Nejvyšší počet ekologických farem má Itálie (43 852), na druhém místě skončila Francie s počtem 24 425 a na třetím místě Německo (23 032). I přes malou rozlohu může konkurovat Německu a Francii Rakousko s celkovým počtem farem 21 843 (viz graf č. 20).

Graf 20: Počet ekologických farem v roce 2012

Zdroj: Autorka

6. SWOT ANALÝZA SPOTŘEBY BIOPOTRAVIN VE FRANCII A ČESKÉ REPUBLICĚ

SWOT analýza byla po pečlivé úvaze vybrána jako vhodný prostředek, který může pomoci odhalit rezervy i silná místa trhu s biopotravinami v jednotlivých zemích. Po sestavení návodných otázek, které byly již představeny v metodické části, byla aplikována na Francii a Českou republiku. Francie byla zvolena coby země s mimořádně rozvinutým trhem s biopotravinami, dlouhou tradicí vyhlášené gastronomie, obyvateli vyžadující kvalitní potraviny a ochotnými do nich investovat a v neposlední řadě dobrým zázemím a podporou. Jako taková může sloužit coby inspirace pro země, kde je trh s biopotravinami méně rozvinutý. Oproti tomu se fenomén biopotravin v České republice relativně nový a v jejich spotřebě existují stále velké rezervy. Aplikace SWOT analýzy na tyto dvě země a jejich následná komparace by měla sloužit nejen k odhalení rezerv na trhu s biopotravinami v České republice, ale i nastínění možného řešení či inspirace pro budoucí rozvoj:

Tabulka 6: SWOT analýza spotřeby biopotravin ve Francii

<p>SILNÉ STRÁNKY (S)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Agentura Agence Bio - Rostoucí počet ekologických producentů - V rámci EU významné postavení v ekologické rostlinné a živočišné výrobě - Široká nabídka biopotravin - Státní podpora ekologického zemědělství - Francouzi jsou ochotni utracet více za kvalitní potraviny- biopotraviny 	<p>SLABÉ STRÁNKY (W)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nízký podíl ekologických ploch - Vyšší ceny biopotravin oproti potravinám z konvenčního zemědělství
<p>PŘÍLEŽITOSTI (O)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Program „Ambice Bio roku 2017“ podpora rozvoje biosektoru - Podpora francouzské vlády zavádět biopotraviny do restaurací a školního stravování - Německý trh s biopotravinami – možnost importu do Německa - Informovanost francouzských spotřebitelů - Odmítavý postoj Francouzů k používání pesticidů a GMO - Francouzi preferují kvalitu nad kvantitou - Vnímání hodnoty ekologické produkce – přidaná hodnota (Fair trade) 	<p>HROZBY (T)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Negativní klimatické jevy - Hospodářská a finanční krize - Rostoucí poptávka, neuspokojující nabídka

Zdroj: Autorka

Tabulka 7: SWOT analýza spotřeby biopotravin v České republice

<p>SILNÉ STRÁNKY (S)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vysoký podíl ekoploch v evropském měřítku - Právní rámec ekologického zemědělství na národní a evropské úrovni, právní legislativa - Fungující systém kontroly (čtyři akreditované organizace) - Kontrola a dohled nezávislým státním orgánem - Významný evropský producent ekologických koz a ovcí a peckovitého ovoce - Finanční podpora ekologického zemědělství - 	<p>SLABÉ STRÁNKY (W)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chybějící instituce propagující výhody EZ a biopotravin - Vysoká úroveň spotřebitelských cen biopotravin - Nejvyšší marže na biopotraviny v maloobchodní síti v rámci EU - Nízká úroveň příjmu obyvatel - Nedostatečná propagace, šíření zdravého životního stylu, osvěta - Špatné chápání pojetí kvality biopotravin, nedostatečně komunikovány výhody EZ - Nízká důvěra spotřebitelů v produkty EZ - Nízká nabídka a dostupnost biopotravin na trhu - Vzdělávání – informační kampaně zacílené na mládež – budoucí konzumenty biopotravin
<p>PŘÍLEŽITOSTI (O)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ČR jako člen EU může aplikovat zkušenosti ze zemí s rozvinutým trhem s biopotravinami (Francie, Německo, Rakousko) - Vybudování sítě bioobchodů - Spolupráce s médii - Získání max. výše podpor EZ z evropských fondů - Zacílení na generaci dnešních čtyřicátníků, kteří preferují kvalitu a jsou ochotni za ni více utratit 	<p>HROZBY (T)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Negativní klimatické jevy - Nestále politické zázemí - Hospodářská a finanční krize

Zdroj: Autorka

Jak je z prezentovaných matic SWOT analýzy patrné, Francie i Česká republika mohou v případě trhu s biopotravinami "stavět" na dobré státní podpory, ať už na legislativní, nebo na finanční úrovni. Obě země zastávají v rámci EU významné postavení v produkci ekologických komodit. ČR má navíc oproti Francii jistou výhodu v podobě vysokého podílu ploch v ekologickém zemědělství. Přesto je však spotřeba biopotravin na osobu v České republice dramaticky menší než je tomu ve Francii (viz graf č. 17) a stejná situace bohužel panuje i při srovnání těchto dvou zemí s ohledem na podíl biopotravin na celkové

spotřebě potravin (viz graf č. 16). Logicky se tedy nabízí otázka a zároveň vyvstává i potřeba zjištění příčiny tohoto stavu.

Obě země se potýkají se skutečností, že cena biopotravin je v porovnání s běžnými potravinami vyšší, přesto jsou obyvatelé Francie ochotni investovat do biopotravin výrazně více. Zdá se, že jednou z oblastí, v níž má Česká republika oproti Francii významné rezervy, je nedostatečná propagace a informovanost spotřebitelů o biopotravinách. Z této skutečnosti potom vyplývá mimo jiné i špatné chápání kvality biopotravin a nízká důvěra spotřebitelů v produkty ekologického zemědělství. Lze jen odhadovat, zda fakt, že Francouzům záleží více na zdravém životním stylu a dávají přednost kvalitě před kvantitou, je podmíněn větší informovaností, uvědomělostí, nebo například kulturní tradicí. Nízká úroveň propagace a minimum informačních kampaní však situaci na českém biotruhu zcela jistě neprospívají. Kromě toho je nabídka biopotravin na francouzském trhu mnohem širší a obsáhlejší než nabídka biopotravin, které jsou navíc pro české spotřebitele i hůře dostupné.

Tématem pro budoucnost českého trhu s biopotravinami by se tak mohla stát větší provázanost a spolupráce s médii, která jsou schopná doručit spotřebitelům žádoucí informace o biopotravinách. V ideálním případě by bylo potřeba nejen zvýšit povědomí spotřebitelů o biopotravinách, ale i podnítit v nich zájem o zdravý životní styl a zodpovědnost ke svému zdraví, s nimiž jsou biopotraviny úzce svázány. K tomu samozřejmě přistupuje i zodpovědnost zachování přírodních zdrojů a tedy i preference ekologického zemědělství, která je obyvatelům Francie vlastní, a které by bylo žádoucí u českých spotřebitelů zvýšit. Dále zde zcela jistě existuje i prostor pro rozšíření nabídky biopotravin a zlepšení jejich dostupnosti (například vybudováním sítě biobchodů).

7. ZÁVĚR

Tématem diplomové práce se stala spotřeba biopotravin ve Francii v komparaci s vybranými evropskými státy. Volba tématu byla motivována významem a popularitou, kterou biopotraviny v Evropě v posledních letech získaly, a jejich stále vzrůstající spotřebou. Teoretická část práce byla podmíněna potřebou definování a ukotvení pojmů, které se k tomuto tématu vztahují, ale především zpřehlednění a sumarizací informací, které jsou často jen velmi obtížně dostupné, či dohledatelné. Lze doufat, že vzhledem k absenci knižních publikací na toto konkrétní téma se může stát sumarizace informací, jejich komparace a vytvoření případných souvztažností podnětem pro další projekty.

Poznatky získané v teoretické části lze shrnout do následujících závěrů. Ekologické zemědělství nabízí vhodnou alternativu ke konvenčnímu zemědělství, které velmi zatěžuje životní prostředí a zvyšuje rizika kontaminace potravního řetězce. Mezi hlavní cíle ekologického zemědělství patří produkce kvalitních produktů a potravin nebo-li bioproduktů a biopotravin, která neobsahují chemická aditiva, konzervanty a stabilizátory, jež mají negativní vliv na zdraví spotřebitelů.

Kvalitou a bezpečností potravin se zabývá čím dál tím více konzumentů, kterým není lhostejné, jaké potraviny nakupují, záleží jim nejen na svém vlastním zdraví, ale rovněž na životním prostředí. Na kvalitu lze pohlížet z několika hledisek, a u potravin je to nutriční kvalita, technologická kvalita, senzorická kvalita a hygienická kvalita. U biopotravin je možné sledovat rovněž kvalitu ekologickou, mikrobiologickou a mykotoxikologickou. Srovnávací studie kvality potravin a biopotravin potvrdily, že biopotraviny mají vyšší hygienickou i nutriční kvalitu, lepší skladovatelnost a někdy i senzorickou hodnotu.

Při výrobě biopotravin se používají šetrné postupy, které způsobují minimální fyzikální, chemické a biologické změny s cílem zachovat kvalitu a neporušenost produktu.

V České republice existují čtyři kontrolní orgány (KEZ, ABCERT AG, Biokont CZ a Bureau Veritas Czech republic) pověřené Ministerstvem zemědělství, které provádějí kontroly u ekologických zemědělců a vydávají osvědčení o původu bioproduktů či biopotravin. Jejich práci kontroluje tzv. supervizor – jedná se o zaměstnance Ministerstva zemědělství. Nad těmito organizacemi dohlíží ještě nezávislý státní orgán – Ústřední kontrolní a zkušební zemědělský ústav (ÚKZÚZ). Mezi největší a nejstarší kontrolní

organizace patří KEZ, první česká akreditovaná kontrolní organizace. Certifikát je udělován na jeden rok, přičemž může být při porušení pravidel kdykoliv odebrán.

Pokud ekologičtí zemědělci a výrobci splní všechny požadavky a nejsou zjištěny žádné rozpory se zákonem, mohou pak prodávat své produkty pod označením BIO. Dle nařízení Rady (ES) č. 834/2007 všechny certifikované biopotraviny musí být označeny biologem EU. V platnosti také zůstávají národní a soukromá loga pro označování a propagaci produktů.

Spotřebu potravin - biopotravin ovlivňuje mnoho faktorů (úroveň spotřebitelských cen a příjmů obyvatel, nabídka a dostupnost na trhu, reklama, osvěta, informovanost spotřebitelů. Mezi nejdůležitější články potravinového řetězce patří spotřebitelé, dále pak zpracovatelé a obchodníci.

Jak již bylo řečeno, biopotraviny se staly spotřebitelským fenoménem posledních let. Z celosvětového pohledu je Severní Amerika jednoznačně největším trhem s bioprodukty a biopotravinami, s odstupem následuje Evropa. Jejich obrat s biopotravinami tvoří 96% celosvětového obratu s touto komoditou. V roce 2012 bylo v EU dosaženo obratu na trhu s biopotravinami 20,9 miliard eur. Největší objemy prodeje biopotravin se soustřeďují ve čtyřech západních zemích a to v Německu, Francii, Itálii a Velké Británii. Alpské země patří k zemím s nejvyšší spotřebou biopotravin a Rakousko je na světové špičce, co se týká spotřeby biopotravin na jednoho obyvatele.

Praktická část byla potom věnována komparativní analýze, která byla provedena na základě pětice vybraných indikátorů. Prvním z nich byl obrat na trhu s biopotravinami v rámci sledovaných evropských států. Ačkoli se jedná o údaj pro komparativní analýzu do jisté míry relativní, protože závisí na řadě dalších faktorů, byla zajímavým zjištěním role Rakouska, coby země, která má navzdory své rozloze a počtu obyvatel, mimořádně rozvinutý trh s biopotravinami. Vůdčí roli v rámci evropského trhu s biopotravinami potvrdilo Německo, následované Francií.

Nejpřesnějším ukazatelem v komparaci zemí s různou rozlohou a počtem obyvatel se ukázal být podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin. I v tomto bodě se potvrdilo zjištění, kterého bylo dosaženo u předchozího indikátoru; a totiž, že obyvatelé Rakouska patří mezi největší příznivce biopotravin. Ve spotřebě biopotravin předčili dokonce

i obyvatelé Německa a Francie, kteří jsou svým zájmem o zdravý životní styl obecně známí.

Ke stejným výsledkům dospěla i komparativní analýza v případě třetího indikátoru, kterým byla průměrná roční spotřeba biopotravin na jednu osobu. Nejvíce financí (konkrétně 127 euro) jsou ochotni za biopotraviny utratit opět obyvatelé Rakouska, následování obyvateli Německa a Francie. Bohužel ze všech šesti sledovaných zemí se ukázal být nejméně rozvinutý trh s biopotravinami, jakož i jejich spotřeba, právě v České republice (konkrétně 6 euro).

Mnohem optimističtěji vyznívají pro Českou republiku komparace na základě tří dalších indikátorů: Celkové plochy ekologicky obhospodařované zemědělské půdy, Podílu ploch v ekologickém zemědělství a Počtu ekologických farem. I když největší plochou ekologicky obhospodařované zemědělské půdy disponuje Itálie, zajímavá je skutečnost, že velikost ekologicky obhospodařované plochy v České republice je srovnatelná právě s Rakouskem. V otázce podílu ploch v ekologickém zemědělství je ČR, v rámci sledovaných zemí, dokonce na druhém místě. Zaostává však v počtu ekologických farem, v nichž jednoznačně vede Itálie.

Z provedené komparativní analýzy, která upozornila na (v porovnání s ostatními sledovanými zeměmi) nedostatečně rozvinutý trh s biopotravinami v České republice, vyplynula potřeba zmapování rezerv, které ČR v této oblasti má, a jejich možného odstranění. K tomuto účelu bylo využito SWOT analýzy, která byla aplikována nejen na Českou republiku ale také na Francii, jakožto země s rozvinutým trhem s biopotravinami a spotřebiteli, kteří do této komodity ochotně investují. Bylo zjištěno, že jedním z největších problémů českého trhu s biopotravinami je mizivá propagace, malá informovanost a tudíž i důvěra spotřebitelů, ale i omezená nabídka a špatná dostupnost biopotravin. Na základě SWOT analýzy francouzského trhu se ukázala být možným řešením větší spolupráce s médii, více informačních kampaní, posilování zodpovědnosti za vlastní zdraví, ale i zachování přírodních zdrojů a v neposlední řadě i rozšíření nabídky a zlepšení dostupnosti biopotravin pro koncového konzumenta.

8. SEZNAM LITERATURY

HAJŠLOVÁ, J., SCHULZOVÁ, V., *Porovnání produktů ekologického a konvenčního zemědělství*, Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2006, ISBN 80-7271-181-4

DISMAN, M., *Jak se vyrábí sociologická znalost*, 4. Vydání, Karolinum, 2011, ISBN 978-802-461-9668

FERJNČÍK J., *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*, 1. vydání, Portál, 2000, ISBN 80-7178-367-6

MOUDRÝ, J., PRUGAR, J., *Kvalita, zpracování a odbyt bioproduktů*, 1. vydání, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Zemědělská fakulta, 2001, ISBN 80-7040-526-0

MOUDRÝ, J., PRUGAR, J., *Biopotraviny hodnocení kvality, zpracování a marketing*, Ministerstvo zemědělství ČR v Ústavu zemědělských a potravinářských informací, 2002, ISBN 80-7271-111-3

MOUDRÝ, J. A KOL., *Základní principy ekologického zemědělství*, 1. vydání, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Zemědělská fakulta, 2007, ISBN 978-80-7394-041-6

Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin, Ministerstvo zemědělství, Praha, 2012, ISBN 978-80-7434-059-8

ČERVENKA, J., KOVÁŘOVÁ, K., *Biopotraviny*, 1. vydání, Reprografické studio PEF ČZU v Praze, 2005, ISBN 80-213-1404-4

Dlouhý J., Urban J., *Ekologické zemědělství bez mýtů, Fakta o ekologickém zemědělství a biopotravinách pro média*. [online]. [cit 29.10.2013) www.ctpez.cz, ISBN 978-80-87371-13-8

ŠARAPATKA, B., URBAN, J. a kolektiv, *Ekologické zemědělství v praxi, PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců*, Šumperk 2006, ISBN 80-87080-00-9

URBAN, J. – ŠARAPATKA, B. a kolektiv, Ekologické zemědělství, Učebnice pro školy i praxi, I. díl., Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO, BLE Bonn a autoři, 1. vydání, 2003, ISBN 80-7212-274-6

Bulletin VÚZE, č. 15/2001, Elektronický obchod v agrobyznysu, Spotřeba potravin v Evropě na počátku 21.stol.

VÁCLAVÍK, T., *Biopotraviny a jejich prodej v maloobchodě*, MZE, ISBN 80-7084-483-3

Ročenka 2012 Ekologické zemědělství v České republice, MZE, 2013, ISBN 978-80 7434-139-7

Zemědělský týdeník, *Mykotoxiny v biopotravinách*

FIBL Dossier, *Kvalita a bezpečnost biopotravin*

Zákon č. 553/2005 Sb. o ekologickém zemědělství, paragraf 3, změna zákona o ekologickém zemědělství, vymezení pojmů.

Zákon č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992, paragraf 3, vymezení pojmů

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Ministere de l'agriculture, de l'alimentation, de la peche, de la ruralité et de l'aménagement du territoire – Agreste. Dostupné z: [Agriculture.gouv.fr/brochurepacbav6.pdf](http://agriculture.gouv.fr/brochurepacbav6.pdf)

Institut national de la recherche agronomique – INRA. Dostupné z: www.inra.fr/content/download/12330/154756/version/

Institut national de la statistique et des études économiques - INSEE . Dostupné z: http://www.insee.fr/fr/thkemes/document.asp?reg_id=0&ref_id=AGRIFRA07e.pdf

Agence-Bio, [cit. 4.12.2012]. Dostupné z: <http://www.agencebio.org/pageEdito.asp?IDPAGE=196#general/>

IFOAM, [cit. 7.6. 2014]. Dostupné z:

<http://eagri.cz/public/app/eagriapp/EKO/Prehled/StatistikaPocetPodleCa.aspx?stamp=1388177981901>

ORGANIC – BIO. Dostupné on –line na <http://www.organic-bio.com/en/labels/>

ORGANIC–WORLD. Dostupné on-line z:

<http://www.organicworld.net/2613.html?&L=jdarttlmhkb#c10029>

BUDESMINISTERIUM FUR ERNAHRUNG UND LANDWIRTSCHAFT, [18.10.2014].
Dostupné

z:

http://www.bmel.de/EN/Agriculture/SustainableLandUse/_Texte/OrganicFarmingInGermany.html

AGRONAVIGÁTOR, [24.10.2014]. Dostupné z :

<http://www.agronavigator.cz/service.asp?act=print&val=119499>

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, [7.6.2014]. Dostupné z:

<http://archiv.ihned.cz/c1-10591410-bse-vsechno-zle-pro-neco-dobre>

KEZ, [21.8.2013]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/loga-eu-a-cr>

BIO-INFO, [21.8.2013]. Dostupné z: <http://www.bio-info.cz/zpravy/jak-pouzivat-nove-evropske-logo-pro-biopotraviny>

STATISTICKÁ ŠETŘENÍ EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ, *Základní statistické údaje* (2012), ÚZEI, [23.9..2014]. Dostupné z:

http://eagri.cz/public/web/file/284641/Zprava_EZ_2012_final.pdf,

VONDRÁŠKOVÁ, Š. *Vývojové trendy ekologického zemědělství* [online]. 2006. Praha:

ÚZPI, Dostupné z: www.asz.cz/filemanager/files/file.php?file=5581

FANTYŠ, M., *Reforma Společné zemědělské politiky (SZP) 2014 – 2020*. 2012. Dostupné

z: http://www.apic-ak.cz/data_ak/12/v/KonferenceSZPbrozura.pdf

University of Surrey, Social research. 1997 [31. 10. 2014]. Dostupné z:

<http://sru.soc.surrey.ac.uk/SRU13.html>

BERKA, M., *Biokoutek, Trh s biopotravinami stále roste*, 2012. Dostupné z: <http://www.kez.cz/sites/default/files/dokumenty/potr-revue-2-2012-korektura.pdf>

Analýza trhu s biopotravinami v České republice

Green marketing, FiBL Švýcarsko, ÚZEI, 2010. Dostupné z: www.bioinstitut.cz/AnalyzatrhusbiopotravinamivCR_2010.rtf

FIBL(Research Institute of Organic Agriculture), Dostupné on-line na: <http://www.fibl.org/en/homepage.html>

BusinessInfo.cz, Oficiální portál pro podnikání a export, Dostupné on-line na: <http://www.businessinfo.cz/>

Ministero delle Politiche Agricole, Alimentari e Forestali (MiPAAF), Dostupné on-line na: <http://www.politicheagricole.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/202>

Ministry of Agriculture, Fisheries and Food (MAFF). Dostupné on-line na: <https://www.gov.uk/government/ministers/minister-of-state-agriculture-and-food>

Ministerstvo zemědělství České republiky. Dostupné on-line na: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/>

SOIL Association, Dostupné on-line na: <http://www.soilassociation.org/>

Bio Austria, Dostupné on-line na: <http://www.bio-austria.at/>

9. PŘÍLOHY

Příloha 1: Základní makroekonomické údaje jednotlivých zemí

Země	Rozloha	Počet obyvatel 2013 (v milionech)	HDP na obyv. vyj. kupní síly 2013	Míra roční inflace 2012 (v %)	Nezaměstnanost 05/2014 (v %)	Počet pracujících v zemědělství 2012
Francie	550 000	65,6	108	2,2	10,1	754 000
Německo	356 854	80,5	124	2,1	5,1	620 000
Itálie	301 263	59,7	98	3,3	12,6	849 000
Velká Británie	244 820	63,9	106	2,8	6,5	347 000
Rakousko	83 870	8,5	129	2,6	4,7	205 000
Česká republika	78 866	10,5	80	3,5	6,3	149 000

Zdroj: Eurostat

Příloha 2: Význam zemědělství, rok 1955 versus 2009

Země	Podíl zemědělského sektoru na HDP (v %)		Podíl zemědělského sektoru na celkové zaměstnanosti	
	1955	2009	1955	2009
Francie	11,4	1,2	26,9	2,9
Německo	8	0,5	18,5	1,7
Itálie	20,7	1,5	40	3,7
Velká Británie	4,8	0,5	4,6	1,1

Zdroj: Ekonomie evropské integrace, str. 265

Příloha 3: Vyplacené finanční prostředky v ČR v rámci dotace na plochu zařazenou do ekol. zem.

Rok	Vyplacené finanční prostředky (Kč)
1998	48 091 000
1999	84 168 000
2000	89 101 971
2001	167 966 104
2002	210 861 131
2003	230 810 809
2004	292 200 000
2005	285 828 855
2006	304 995 064
2007	539 883 176
2008	691 674 517
2009	980 809 000
2010	1 154 028 000
2011	1 160 709 973
2012	1 245 193 855
2013	1 256 975 454

Zdroj: [http://eagri.cz/public/web/mze/zemdelstvi/ekologicke-zemdelstvi/akcni-plan/\[31.8..2014\]](http://eagri.cz/public/web/mze/zemdelstvi/ekologicke-zemdelstvi/akcni-plan/[31.8..2014])

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Šablona SWOT analýzy.....	15
Tabulka 2: Počty subjektů podle kontrolních organizací k 27.12.2013.....	28
Tabulka 3: Ekologické subjekty v ČR podle typu činnosti k 27.12.2013	34
Tabulka 4: Podíl obchodních cest biopotravin ke spotřebiteli v %	35
Tabulka 5: Počet chovaných zvířat v ekologickém chovu ve Francii v roce 2013	46
Tabulka 6: SWOT analýza spotřeby biopotravin ve Francii	70
Tabulka 7: SWOT analýza spotřeby biopotravin v České republice.....	71

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Meruňky z pařížského bio trhu Batignolles	21
Obrázek 2: Evropské logo ekologických výrobků.....	30
Obrázek 3: Loga ekologických produktů Francie, Německa, Itálie, VB, Rakouska a ČR..	30
Obrázek 4: Křupavý celozrnný chlebiček + Bílý jogurt Olma	31
Obrázek 5: Celková rozloha ekologicky obhospodařované zemědělské půdy.....	36
Obrázek 6: Pařížský bio trh Le marché des Batignolles	49

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Vývoj počtu ekofarek ve Francii od roku 1995 do r. 2013	43
Graf 2: Vývoj výměry ekoploch ve Francii od roku 1995 do r. 2013 (v ha).....	44
Graf 3: Výměra rostlinných komodit na orné půdě v ekologickém zemědělství ve Francii v r. 2013	45
Graf 4: Vývoj trhu s biopotravinami dle obytových míst ve Francii.....	47

Graf 5: Podíl odbytových míst biopotravin ve Francii v roce 2012	48
Graf 6: Vývoj výměry ekoploch v ČR od roku 1995 do roku 2012	55
Graf 7: Vývoj počtu ekofarem v ČR od roku 1995 do roku 2012	56
Graf 8: Počet ekologicky chovaných zvířat v roce 2012	58
Graf 9: Vývoj spotřeby biopotravin v ČR od roku 2006 do roku 2012	59
Graf 10: Vývoj podílu na celkové spotřebě v ČR od roku 2005 do roku 2012	59
Graf 11: Vývoj podílu spotřeby na obyvatele v ČR od roku 2005 do roku 2012 v Kč	60
Graf 12: Podíl hlavních kategorií potravin na celkovém obratu biopotravin v ČR v roce 2012 (%)	61
Graf 13: Podíl odbytových míst biopotravin v roce 2012 (%)	62
Graf 14: Obrat na trhu biopotravin v miliardách EUR v roce 2013	64
Graf 15: Podíl obratu na trhu s biopotravinami v % 2013	64
Graf 16: Podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin v % 2012	65
Graf 17: Průměrná roční spotřeba biopotravin na osobu v r. 2012 (v EUR)	66
Graf 18: Celková rozloha ekologicky obhospodařované zemědělské půdy v r. 2012 (v ha)	67
Graf 19: Podíl ploch v ekologickém zemědělství v r. 2012 (v %)	68
Graf 20: Počet ekologických farem v roce 2012	68